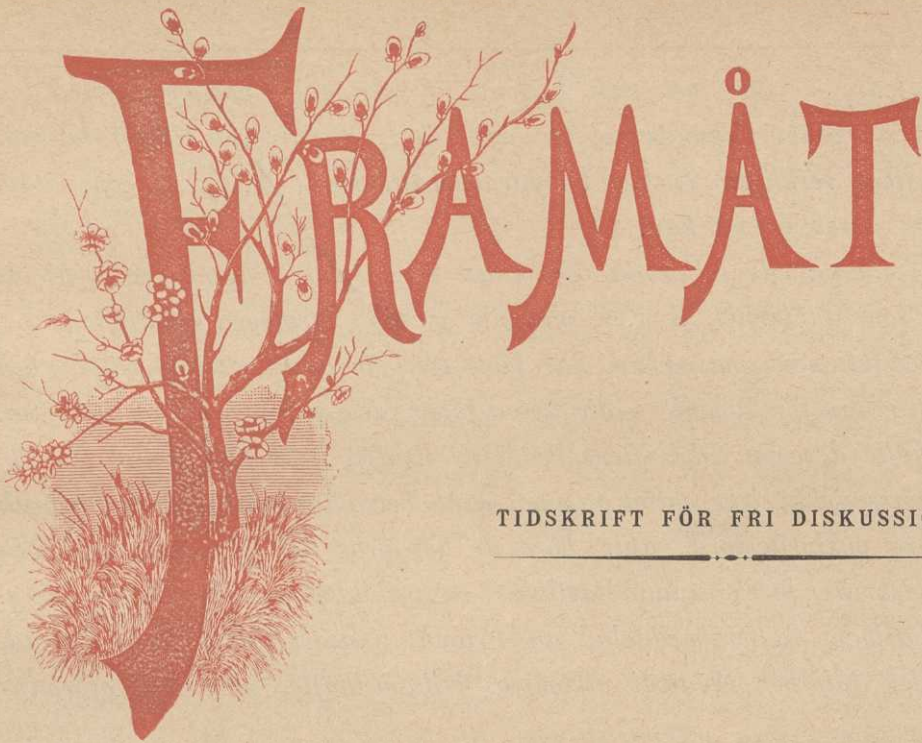

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR FRI DISKUSSION.

Döm ingen ohörd. ☉ Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelse. ☉ Fri talan.

N:o 13 & 14.

Ansvarig utgifvare och
redaktör:
Alma Breinholm-Åkermark.

15 Juli

Pris: Kr. 3,50 pr år.
Tredje årgången.

1888

Till Framåts läsare!

Härmed tillkännagifves, att **Framåt** icke längre tillhör någon förening, utan eges och utgifves af undertecknade.

Jemte detta tillkännagifvande bedja vi äfven få påpeka, att tidskriftens program förblir detsamma, samt att tidskriften hädanefter som hittills med lifligt intresse omfattar allt, som rör kvinnofrågan.

Af förekommen anledning måste vi med eftertryck betona, att **Framåt** icke står till något partis eller till en och annan persons **synnerliga** förfogande, för hvilket programmet borde vara en borgen.

Framåt upptager, med den aktning, man är skyldig hvarje öfvertygelse, så väl konservativa som liberala och radikala artiklar.

Må man vara fullkomligt öfvertygad derom.

Således — först och sist: Framåt är icke något *partiorgan* med den eller den »färgen». Framåts arbetsuppgift är, att medverka till att det lilla fåtal, hvilket *verkligen* önskar *fri yttranderätt*, måtte växa till en väldig skara, den ingen räkna kan.

Af föregående följer då äfven, att redaktionens uppgift icke är att uppträda som auktoritet, d. v. s. med sin mening *färglägga* tidskriften.

Redaktionen som sådan, har blott att värna om yttranderätten, och att — som redan förekommit — då denna löper fara, ge sin mening tillkänna.

Skulle deremot tidskriftens redaktör skriva artiklar i andra ämnen, böra de förstnämnda icke enligt gammal vana betraktas som görande anspråk på att vara *auktoritetsord*, utan böra de hänföras till detsamma som alla andra i tidskriften förekommande artiklar: en enskild persons enskilda mening.

Slutligen få vi meddela, att Framåt likasom under Juni månad, äfven under Juli och Augusti utkommer i dubbelhäfte, men med oförminskad text.

Aktningsfullt

Albert Breinholm.

Alma Breinholm-Åkermark.

Göteborg i Juni 1888

Om verldsåskådningar.

Ett fragment nyaste tyska filosofi.

Af G. F. Steffen.

Forts. fr. föreg. nummer.

Någon, som icke känner, i hvilken utsträckning vår hypotes funnit användning i historieforskning, antropologi, politiska vetenskaper, nationalekonomi, statistik o. s. v., skall helt säkert önska se hypotesen underkastad ett prof — t. ex. derigenom att en viss idékombinations (föreställnings om det sköna eller om det sedliga eller om tillvarons ändamål o. s. v.) historiskt kända växling och utveckling förklaras ur den ekonomiska processens växling och utveckling. Hr Bahr har gjort ett dylikt experiment,¹

i det han, ur den ekonomiska utvecklingen sedan 14-hundratalet, sökt härleda utvecklingen af de i målarekonstens alster, sedan renässansen, igenkänneliga *estetiska idéerna*. Man kunde på samma sätt pröfva utvecklingen af de religiösa, filosofiska, musikaliska, litterära, politiska, juridiska, moraliska idéerna, på modeidéerna och alla andra idéer, som tillsammans bilda »verldsåskådningarne». Sådana försök äro i hög grad intressanta och lönande, men måste med nödvändighet utfalla för omfångsrika att i denna artikel kunna finna en plats. För att, innan jag slutar, gifva en föreställning om hypotesens bärvidd, vill jag antyda hur den revolutionerar etiken och hvilka kraf den ställer på en »modern». Som hr Bahr äfven eg-

¹ Se: »Zur Geschichte der modernen Malerei». Von Hermann Bahr. »Deutsche Worthe», Monatshefte von E. Pernerstorfer. Heft. 12. Wien 1886.

nat detta tema några spirituella anmärknin-
gar, följer jag honom delvis.

Enligt vår hypotes kan människan icke
hafva någon idé, som icke har sitt korrelat
utanför medvetandet, resp. i den ekonomiska
processen.¹ Men det kan väl inträffa, att
en person har idéer, som icke ega korrelat
i hans *samtids* ekonomiska förhållanden,
d. v. s. har idéer, som hans uppfostran in-
lärt honom, och som hafva sina korrelat i
ekonomiska förhållanden, hvilka redan höra
till det förgångna. Men sådana »föräldrade
idéer» (»föräldrade», emedan deras *korrelat*
är dödt, ej längre tillhör den lefvande verk-
ligheten!) kallar man »*fördomar*», och allt
kulturlif går ut på att så raskt som möjligt
utrota, tillintetgöra sådana kvarlevor —
liksom allt organiskt lif intet annat är än
en fortfarande tillintetgörelsekamp mot re-
dan öfvervunna utvecklingsstadier. »Mo-
dern», d. v. s. sådan de *samtida* förhållan-
dena fordra, att han skall vara, är blott den,
hvilken utrotat alla med uppfostran eller
från omgivande äldre personer eller från
omgivande föräldrade kulturformer insupna
»*fördomar*» samt bragt alla sina idéer i
samklang med den samtida ekonomiska pro-
cessen. Hvarje tid skall bevittna kamp
mellan olika »verldsåskådningar» (ehuru
denna »kamp» icke alltid behöfver vara af
det förbittrade slag som nu, utan i stället
kan te sig som ett tänkande varelser vär-
digt, lifsgladt utvecklingsarbete), ty verlds-
åskådningar dö och uppstå i en ständig,
om också ej jemn ström. Har i den eko-
nomiska processen försiggått plötsliga för-
ändringar, eller har den ekonomiska utveck-
lingen varit oerhördt rask i tempot (som
t. ex. de sista årtiondenas, ja hela detta år-

hundrades ekonomiska utveckling), så skall
den gamla verldsåskådningen ej hinna dö
ut, innan en ny, antagonistisk, redan står
fullt färdig och rustad på »verldsteatern». En
sådan tid måste blifva full af oro, slit-
ningar och förbittrad kamp — ty de båda
motståndarne, den gamla och den nya verlds-
åskådningen, stå under någon tid i full lifs-
kraft gent emot hvarandra, och blott i den
mån den gamla verldsåskådningen dör ut
med sina personliga anhängare, kan oron
börja ge vika för ett lugnare utvecklings-
arbete.

Den, som har »falsa idéer» i medvetan-
det (idéer, som ej ha ett fortfarande exi-
sterande korrelat), existerar i intellektuelt
hänsende icke i samtiden, utan i en för-
gången tid. För sin egen samtid äro så-
dana »gamlingar» ofta vådliga hinder. Ty
om dessa mastodonter (som de stundom sa-
tiriskt, men rätt träffande kallas af sina
fiender) sitta vid styret i den politiska och
sociala världen, *frambesvärja* de våldsamma,
förödande revolutioner (politiska och
sociala revolter) genom sitt vanvettiga (van-
vettigt, emedan det, som en gång i tiden
gjorde deras idéer vettiga, ej mer existerar!)
motstånd mot samtidens utvecklingskraft.

Socialetikens högsta bud är: »var!»
Så länge ett samhälle ej är i döende, ge-
nomdrifver det med oemotståndlig makt allt,
som är nödvändigt för dess *existens*, för
dess oundvikliga och naturnödvändiga ut-
veckling. Enligt vår hypotes blir sålunda
för den enskilde det högsta etiska bud att
vara modern! d. v. s. att i alla sina idéer
vara helt och hållet så, som samhällsutveck-
lingen för tillfället kräfver. Men — efter
som den sociala utvecklingen aldrig står
still — gäller det icke blott *vara modern*,
utan städe *förblifva modern*; med andra
ord städe *vara revolutionär*. Den nya
etiken förklarar »vara revolutionär» för hög-
sta medborgerliga dygd samt »vara reaktio-
när eller konservativ» för största medbor-
gerliga last

Att vara »talang» eller »geni» måste,
enligt vår hypotes, med nödvändighet inne-
sluta förmågan att grundligt befria sig från
förlegade idéer, från »*fördomar*», samt att
med sin intelligens *snabbt* följa hastiga än-
dringar inom den ekonomiska processen.
Häraf följer att genin lättare framgå ur de
lägre och *obildade* folkklasserna än ur de
omsorgsfullt *uppfosttrade*. Ty »uppfosttran»

¹ Denna uppfattning skall förefalla dem ensi-
dig, som vant sig betrakta det genom den exakta
forskningen ernädda vetenskapliga resultatet såsom
idé- och verldsåskådningsbildande par excellence.
Ehuru genomförandet af *den* uppfattningen stöter
på många svårigheter, hafva vi dock otvifvelaktigt
här att göra med en vid verldsåskådningsarnes bil-
dande *äfven* medverkande faktor. Den ekonomiska
processen är emellertid otvifvelaktigt den primära
och ständigt afgörande faktorn (vi hafva talrika per-
soner, hvilka vetenskaperna gjort till ateister, men
hvilkas *praktiska* verldsåskådning fortfarande är fullt
teologisk; t. ex. den tyske bibelkritikern, ateisten
och materialisten *Strauss*, som i sociala frågor var
den mest inskränkte reaktionär). »Ekonomisk pro-
cess» måste för öfrigt här fattas i en mycket *vidare*
mening, än det vanliga språkbruket tillåter.

Anm. af undertecknad.

har ju *hittills* nästan uteslutande bestått i att plugga i de ungas hufvuden legioner »fördomar»¹, otaliga föråldrade idéer, idéer, hvilkas korrelat upphört existera för femtio år sedan, för två hundra år sedan, för två tusen år sedan — ja för 3,400 år² sedan!

Idéerna om könen's sedliga förhållande till hvarandra, om familjens helgd, om kvinnans uppgift, äro naturligtvis också föråldrade, lika med fördomar, då de ej längre motsvara kvinnans samtida socialekonomiska ställning. »Kvinnofrågan» och »sedlighetsfrågan» äro i grunden socialekonomiska frågor (ej. som åtskilligt folk inbillar sig, rent ideologiska frågor) — och blott i *detta* sammanhang kunna de korrekt uppfattas och bedömas.

Det har hittills gått och gällt som dogm att »gamla, förståndiga» människor nästan alltid ha rätt gent emot den »fävitska» ungdomen. Af vår hypotes följer däremot, att de unga alltid ha rätt gent emot de gamla — ty, under det dessa senare fäkta med, af utvecklingen öfvervunna idéer, såsom med spöken eller »gengångare», insuper ungdomen med friska kraftiga sinnen och i djupa drag den lefvande, pulserande verkligheten — — — naturligtvis: så ofta de »äldre» icke göra detta omöjligt genom sin »uppfostran».

Vidare följer af vår hypotes, att det ingalunda är så viktigt utveckla intelligensens *formella* sida (såsom medeltidens skolastiker och nutidens latinsvärmare mena), som fast mer »sinligheten», *sinnena*. Ty det är ju på *dessas* lifaktighet, fina reaktionsförmåga och kraft det beror, med *hvad* medvetandet blir fylldt, och *hur mycket* af medvetandets innehåll blir ett troget uttryck för den *samtida* verkligheten.

Att hela samlingen af religiösa, politiska, juridiska *dogmer* — hvilka älska hölja sig i en mystisk — »öfvernaturlig» gloria, just *emedan* de alla *sakna* korrelat i vår tids socialekonomiska process — *måste* kastas öfver bord af den, som antur vår hypotes, behöfver jag knapt särskildt framhålla.

¹ Att de »högre» klassernas egendomliga *ställning* i de nutida samhällena göra dem till offer för en själs- och intelligensmördande konservatism — är naturligtvis ej här glömdt.

² *Moses* lär ju ha verkat omkr. 1500 före vår tidräkning.

Tillförene har man ansett resterna af förgångna generationers, ja lemmingarne af utdöda folks och länge sedan grusade civilisationers idélif för något synnerligen »heligt», något som särskildt ungdomen borde flitigt tillbedja (t. ex. skolstudiet af judiska, grekiska och romerska traditioner) — vi, moderna, måste deremot anse dessa kvarlevor af föråldrade verldsåskådningar såsom ett utvecklingens *affall*, från hvilket enhvar, som ej gent emot sin *egen* tid vill sticka af som en mumie, måste omsorgsfullt *rena* sig.¹

På den gamla berömda frågan: »hvad är sanning?» svarar vår hypotes icke som gamle Kirkegaard: »blot det er sant, som er sant for *dig!*» utan: »blott det är sant, som är sant för *din tid!*» Där ligger skillnaden mellan »individualism» och »socialism» — mellan en viss, nu föråldrad verldsåskådning och den nya tidens.

* * *

Satsen: de socialekonomiska utvecklingsprocesserna äro de transcendentala korrelaten för idéerna, för verldsåskådningarna, är enligt min mening icke ett blott hugskott, icke en blott fiktion, utan en väl grundad och för närvarande *oumbärlig* hypotes. Vidare är det min mening, att allt, som är ungdomsfriskt, lifskraftigt, hoppfullt, modernt uti samtidens intellektuella lif är — medvetet eller omedvetet — konsekvens ur denna hypotes. De olika specialisterna hafva dragit de olika konsekvenser, som tillhöra hvar och ens specialitet. Den gemensamma utgångspunkten karaktäriserar dem som *en* grupp af tänkare — trots olikhet i lynnen och olika verksamhetsfält. De äro alla revolutionärer par excellence — emedan vår tid är en social brytnings- och nydanings- och revolutionstid par excellence. För mig äro de alla *en* andes barn: de må heta Zola, Ibsen, Strindberg eller Tschernyshevskij; de må kalla sig socialist, socialdemokrater eller anarkister; de må vara »impressionistiska» nutidsmålare eller wagnerianska »framtidsmusikanter»; de må uppträda som religionshatande ateister eller som filosofiföraktande »materialister»; de må, anfäktade

¹ Hvarmed värdet af vetenskapliga forskningar i svunna tidens idélif *icke* förnekas — hvarifrån dock vägen är lång till att draperas sig *själf* i de upprädda idéerna. Arkeologerna ställa sina fynd i museerna — låt oss göra så med gamla idéer också!

af sjukan »Weltmüdigkeit», gräfva ned sig i en »exakt» vetenskap eller, lågande af fanatism, komma verlden att genljuda af deras »praktiska» agitation. . . . Och frågar man mig efter den deg, som jäser under inflytande af detta jästämne, efter den kompakta klippa, som skall förhindra detta krut från att förpuffa i luften, utan verkan — då kommer jag åter till min utgångspunkt »ekonomien» och svarar: den rocher de bronze, som, då minan springer, skall krossa vår kulturverlds *föräldrade former*, är . . . det *moderna proletariatet*.

Islossning på Fyris.

Aprilsolens strålar leka
Varma kring Uplands fält,
Vårvindar jorden smeka,
I dikena snöfanan smält.

Då sväller Fyris bölja,
Då brista isens band,
Och vågorna fräsande skölja
Den frusna, leriga strand.

Eja! Hör rymderna sjunga!
Det ekar af flodgudens sång.
Ackorder, rika och tunga,
Dra' genom staden trång.

Och floden i lifsmod vrålar,
Rusig af sol och tö.
Det lyser, det glimmar, det strålar
Af färden mot Mälaresjö.

Det doftar en vällukt mäktig:
En vårfrisk vattendoft,
Liksom ett rökverk präktig,
Stiger mot himmelens loft.

En stund är Fyris vorden
En lifsådra ungdomsglad,
Som dränker den stelnade jorden
Uti sitt friska bad.

Och se! på brusande yta
Af glänsande isblock en mängd.
I svindlande fart bortflyta,
Spillror af isbojan sprängd.

Spillror af vintertankar,
En verld af ishård kristall,
En kropp, der hjerta ej bankar,
Nu bräckt af vårflodens svall.

Förhärjade, stolta ruiner!
I skolen förintade bli!
I tålen ej vårsol, som skiner.
Så tunga I dragen förbi!

Och floden i lifsmod vrålar,
Rusig af sol och tö.
Det lyser, det glimmar och strålar
Af färden mot Mälaresjö.

J. W. Å.

Det unga Frankrike.

Literära silhouetter

af

Ola Hansson.

IV.

Jean Richepin.

(Sista artikeln).

IV.

Forts. fr. föreg. Nr.

Denna naturellets intima frändskap med naturen blir, i medveten form och på det intellektuella området, en panteistisk världsuppfattning. Denna panteism löper som en dold åder genom Richepins diktning och bryter allt här och hvar fram i källsprång. Menniskolifvet är endast en yttringsform för den stora levande anden i universet och underkastadt de allmänna naturlagarne, den enskilda individen intet annat än en af de millioner bristande bubblorna på evighetsströmmen. Det är denna panteism som präglar Richepins uppfattning af kärle-

ken, såsom den framträder exempelvis i diktsamlingen »*Les Caresses*». Kärleken mellan en man och en kvinna får för honom sin poesi derigenom, att den betraktas såsom en yttringsform för befruktningens och fortplantningens mäktiga och heliga lag; han höljer de älskande med markens alla blomster; kärleken blir i hans skildring socialt rebellisk och lidelsefull som en naturmakt. »C'est l'amour simple et pas autre chose». — »Jag skall vara böljan och du skall vara refveln, du skall vara jorden och jag solen». Tillvaron är endast ett vexlande vimmel af varelser som födas och varelser som dö, och det enda som är evigt bestående är förgängelsen; men människan har, i likhet med alla andra väsen, djur och örter, den rättigheten och pligten att älska, innan hon dör. Och innerst i kärleken skyntar han det samma som i all tillvaro; det heter om Madeline och Yves i »*Braves gens*»: »Och hon betraktade honom länge, i ett slags extas, såsom man betraktar böljorna, molnen, horisonten, allt, som blottar för själen det oändligas hemlighetsfulla djup».

Richepin går ännu längre. Det är icke nog med att panteismen bildar själfva den granitbädd, öfver hvilken hans diktning aflagrat sig — och det fins i all diktning en sådan granitbädd, en viss allmän syn på tingen och lifvet —; Richepin sätter sin teori direkt på rim och meter i en dikteykel i »*La Mer*», som han kallar »*La gloire de l'eau*».

Han börjar med ett slags modern *ars poetica*, hvori han kännetecknar den framtida diktningens väsen och uppgift. Gårdagens skaldar ha älskat hafvet och diktat om det, men deras dikter voro i själfva verket endast ett genljudande eko af deras egna suckar. Skalderna för i dag älska hafvet och dikta om det, men deras dikter äro icke annat än mariner. För dessa herrar af lyran och paletten är hafvet icke annat än en spegel, hvori deras eget jag speglar sina drag. Vi deremot, framtidens diktarätt, vi älska också hafvet och dikta om det, men icke på samma sätt som våra föregångare. Vi låta drömmarne skälla åt stjernorna och målarna fullklättra sina dukar, vi nöja oss icke med att beundra oss själfva i naturen, vi dikta om denna i dess eget lif och i dess egen karaktär, vi stanna icke vid ytan utan tränga in till innandömena. Vi tycka om att gjuta vårt vin på flaskor, som äro sirade med

smycken och arabesker, men hufvudsaken för oss är, att detta vin är gediget vin, som under seklerna kan bli ädelt gammalt vin, hvilket för kommande släkten vittnar om bouqueten i våra drufvors blod. Det är icke nog med att vara poet, man måste äfven och framför allt vara vetenskapsman. Framtidens diktning skall baseras på naturvetenskapens grund.

Derefter ger Richepin sig sjelf i lag med att praktiskt tillämpa denna teori. Han ger en ytterst faktisk och detaljerad versifierad framställning af jordklotets skapelsehistoria i enlighet med den senaste geologien samt af den organiska världens utveckling från urcellen till människan i öfverensstämmelse med darvinismen och slutar med en entusiastisk hymn till dennas ära gent emot den spiritualistiska verldsåskådningen. Han skildrar, hur jorden var ett glödande gasklot, hur vattnet lade sig omkring detta, hur den första lefvande cellen danades, hur denna differentirar sig, hur af detta första lilla frö, i hvilket lifvets ande inblåstes genom ett mysterium, som vetenskapen ännu icke trängt in i, växt upp detta månggreniga träd, som är de lefvande väsendena. Han häfdar, huru storslaget det är, att ett ömkligt markens kryp kunnat fullkomna sig ända derhän, att människan, denna skapelsens krona och under, omsider framkrupit ur dess hud, samt hur stor denna kan känna sig öfver att ha kunnat ögna sitt ursprung och förklara sin ätts alla metamorfoser. Detta att härstamma från en usel mask bör kittla din högfärd vida mer, än om du hade ditt ursprung från en Gud, ty nu har du stigit uppåt, medan du då skulle varit en fallen. Det är det stora Alltet som blottar sig genom att komma till medvetande om sig sjelft i oss, vi äro den apoteos, hvori det förgångna förhårligar sig, och vi kunna säga, att vi själfva äro våra skapare.

Detta är en intellektuel hänryckning och en protoplasmans poesi.

V.

Jag har velat göra den svenska allmänheten bekant med den yngsta diktareskolan i Frankrike genom dess fyra mest framskjutna och mest typiske representanter. Jag har vid denna undersökning velat å ena sidan teckna personligheterna genom att angifva deras all-

männa läggning, å den andra uppvisa de stora strömningarna i nutiden, dennas andliga kynne och rigning. Jag har betraktat hvarje diktning såsom en väf, hvari personligheten utgjorde grundränningen och tidsinnehållet inslaget. Jag ville på detta sätt åstadkomma en serie literära silhouetter på basis af en analys af vår tids allmänna psykologi. Såsom resultat af denna undersökning har framgått, att alla dessa individualiteter äro nyanseringar af hvad jag kallar *dekadanskynnet*, samt att tidströmningarnas gemensamma källa är *mysticismen*. Det återstår endast att tillägga, att dessa båda slutsummor torde ha uppstått genom samma faktorer: å ena sidan de nydanings- och omvälningsprinciper, hvilka i samtiden jäsa på alla områden, i samhället, i religionen, i vetenskapen, samt å den andra det nu lefvande släktets fysiska försvagning; eller m. a. o. den tunga bördan och de svaga skuldrorna. Man kan ur denna motsats härleda alla de fenomen, som mött läsaren i denna artikelserie: Bourgets pessimism, Huysmans konstideal, Maupassants fatalism, Richépins protoplasmapoesi. Liksom för att yttermera bestyrka, huru grundväsentligt gemensamma dekadanskynnet och mysticismen äro för hela denna nyfranska literatur, ha de icke blott blifvit framställda indirekt, i sina speciella yttringar, utan jemväl direkt, i sitt väsen, den förra af Huysmans i des Esseintes' person, den senare af Maupassant i novellen »Le Yorla».*

Jag kunde sluta här. Det fins emellertid en punkt, som jag på flera ställen i dessa essaier vidrört och lofvat komma tillbaka till. Den synes mig särskildt värd att taga fasta på, emedan den är af aktuellt intresse här hemma just nu. Jag menar den hufvudprincip för konstnärlig alstring och kritik, på skönlitteraturens såväl som på de bildande konsternas område, hvilken dessa fyra författare uppställt, direkt genom sin kritiska verksamhet, indirekt genom sin diktning.

Denna hufvudprincip är den psykologiskt-artistiska. Den moderna romanen, det moderna dramat, det moderna måleriet, är ett »Document humain» i konstens form. Det är såsom sådant artisen velat skapa verket; det är såsom sådant kritiken bör bedöma det. Hvarje annan synpunkt: den gamla estetiken, de moraliska lagbuden, den populära smaken,

är som ett missvisande sigte på bössan. Kritikern har att uppvisa i konstverket ett allmänt tidskynne och en säregen konstnärs-individualitet; intet annat. Någon annan mission har han icke. Men hvad jag vill betona, det är, att denna mission just är den högsta af alla, nemligen den att lära förstå.

Du har kanske inte sinne för dekadanslitteraturens egendomliga slag af skönhet, eller du kan vara så danad, att du icke är i stånd att betrakta företeelserna utan att såsom moralist genast indela dem i kategorierna ondt och godt. Äfven detta har sina gifna orsaker, hvilka naturödvändigt resultera såsom de gjort. Men respekt för en annan kynnesläggning, som är lika nödvändigt predestinerad som din, och en annan vy öfver lifvet, hvilken är lika allsidig eller ensidig som din! Låt oss njuta fägringen i denna diktning, hvilken är oss som ett kvinnoansigte, hvari ådrorna skynta blåa under den sjukligt hvita huden och i hvars stora ögon med deras hektiska dödsglans och stumma smärtsamma fråga vi se återspeglingen af detta lif, som är oss en enda gåta, hvari det enda säkra är förgängelsen. Och låt oss handla efter *vår* tro: »les êtres meurent, les choses meurent, tout meurt; mais l'art, lui, ne veut pas et ne doit pas mourir».

Brev fra America.

En ny bevægelse.

Den internationale kvindekongress i Washington har været iagttaget med megen deltagelse af alle kvindebevægelsens tilhængerskarer i den hele kristne civilisations forskellige lande; herom kan vi ikke tvivle. I alle disse lande, med højest to undtagelser, er nemlig nu kvindesagen optraadt som en organiseret bevægelse, med bestemte formaal og med valgte eller selvskrevne ledere. Medens jeg skriver dette, er maaske organisationen allerede begyndt ogsaa i — de to antydede undtagelser — Spanien og Portugal.

Anledningen til denne kongress var, som vi ved, at banebryderne for kvindesa-

* Utkommen efter utarbetandet af min uppsats om Guy de Maupassant.

gen vilde se tilbage paa frugterne af fyrti aars arbeide. De vilde opstille en maalestok for sagens mægtige vækst trods al modstand. Dette første internationale kvindemøde var en mindefest for sagens optræden paa aarhundredets arena ved det, saavidt vides, i menneskehedens historie første kvindemøde, der blev sammenkaldt af Lucretia Mott og Elisabeth Cady Stanton i Seneca Falls, New York stat, i 1848.

Den sistnævnte og genlevende af disse kvindesagens banebrydere, som naturligvis var med at sammenkalde Washingtonmødet og var en af dets mest fremragende skikkelser, Mrs. Stanton, har den sjeldne udmærkelse, den enestaaende hæder at fremdeles staa i fortroppen, — i dobbelt betydning. Hun er nemlig ikke alene en repræsentant for den rejsning, som begyndte for fyrti aar siden; hun er ikke alene en af de virksomste i det arbeide, som har været drevet i al den tid med største udholdenhed. Hun har nu sat sig i spidsen for den bevægelse, den kamp, som vil blive kvindesagens største opgave i de næste fyrti aar herefter.

Mrs Stanton har taget et nyt skridt fremad til kvindernes frigørelse. Hun har taget et nyt udgangspunkt for denne stræben i den resolution, som hun for to aar siden tilsendte den *Nationale Kvindesagsforening*, (*National Woman Suffrage Association*) omfattende alle Unionens stater, hvis president hun er. Denne resolution er, at *fordre en mere oplyst lære med hensyn til kvinder fra prækestolene i den amerikanske kirke.*

Denne beslutning erklærer hun at have taget, fordi den største hindring for kvindens frigørelse findes i den »bogstavstrældom, i gengivelsen af Skriftens tekster og allegorier, hvorved magthaverne fremtvinge kvindens underkuelse og hendes tro paa trossætninger, som forkrøble hendes udvikling og frihed».

Med denne resolution sendte Mrs Stanton et brev, der blev oplæst ved den ovennævnte kvindeforenings møde i Washington for to aar siden. Af dette brev vil jeg give enkelte uddrag:

»Kære venner! Fra aar til aar er den overbevisning blevet stærkere hos mig, at for vi kan sikre kvindens frigørelse fra fortidens trældom og overtro, har vi et vigtigt arbeide at gøre i Kirken. Derfor vilde jeg foreslaa det som vor arbejdsplan for de kom-

mende aar, at begynde den samme kraftige agitation i Kirken, som vi har holdt gaaende i Staten i de siste fyrti aar». — Det er i vor interesse at vise, hvor de hører hen de lærdomme, som læres kvinden i kirkerne, og at vise, at hun har ret til at fordre af vore theologer den samme fulde og frie diskussion i Kirken, som hun har havt i Staten, da tiden nu til fulde er kommen for kvinden til at fordre at blive hørt i nationens kirkelige raad». — »Til dette endemaal foreslaar jeg, at alle amerikanske kvindeforeninger gør de nødvendige skridt for at nøde geistligheden til at tage i betragtning kvindens sande stilling som en virkende kraft i den kristelige civilisation. Det er idag som altid kvinden, der yder den begeistring, som opretholder kirken; og hun har den ret til gengæld at fordre, at Kirken skal opretholde hende i hendes kamp for frihed». — »Det hjælper ikke stort, at her og der en enkelt præstemand taler vor sag, saalænge som intet kirkesamfund har erkendt vor fordring som en retfærdighedssætning». — »Ikke heller vilde det forslaa, om de vilde tiltræde vort krav paa politisk lighed, saalænge de ved bibelsk lære vil opretholde vor sociale og religiøse underordning». — »Staten har længe agtelsesfuldt tilstaaet os at fremsætte vore krav for kommitteer og lovgivende forsamlinger; det er nu paa høj tid at Kirken følger statens eksempel. Retslærde og dommere have lyttet til vore argumenter. Civilloven har undergaaet væsentlige forandringer; nogle af de værste uretfærdigheder mod kvinder i den gamle *Common Law*, er blevne fjernede». — »Naar man ser hen til den intelligens, den moralitet, som udmærker denne tids kvinder, og til den omfattende opdragelse, som bliver dem til del, saa burde saadanne bibelsteder og parabler, som omtaler hende som syndens ophav, som en underordnet, som et skrøbeligt kar — ikke læres i vore kirker, da de ydmyger kvinden og ødelægger den agtelse, som skyldes hende af den opvoksende slægt».

»Saadanne bibeltekster have ingensomhelst anvendelse paa vor tids kvinder».

Bevægelsen maa saaledes betegnes som offensiv anti-klerikal.

Det er *The Index*, organ for den i de Forenede Stater meget udbredte religiøse-filosofiske forening, *The Free Religions Association*, som bringer os kundskab om denne

sag.¹⁾ Samme tidskrift underretter os ogsaa om, at der er dannet en kommittee, med Mrs Stanton og Miss Frances Lord i spidsen, af amerikanske og engelske kvinder, som have besluttet at gennemse det gamle og det Nye Testamente i original. Der findes nu kvinder med tilstrækkelig sprogkundskab, baade hebraisk og græsk, for at kunde efterse, om ikke de mandlige oversættere har gjort kvinderne uret. I det nævnte organ giver senere Mrs Stanton os fuld oplysning om dette foretagende:

I. Hensigten er at gennemgaa kun de tekster og kapitler, som direkte angaar kvinder, og ligeledes de, hvor disse er udhævede ved at udelukkes. Alle disse steder tilsammentagne, vil kunne indeholdes i et duodezbind paa 400 sider iberegnet kommentarerne.

II. Disse kommentarer vil blive af tredobbelt art, og de personer, som skulle skrive dem, vil blive udvalgte med hensyn til enhvers skikkethed for den særegne opgave:

For det første vil der udfordres to eller tre personer, som er kyndige i græsk og hebraisk til at overtage oversættelsen af særegne ord og tekster i originalen.

Dernæst vil andre blive at anvende til bibelsk historie, gamle haandskrifter, til de nyere bibeludgaver, og til de nyeste teorier om den skjulte mening af visse tekster og parabler.

Til sidst vil det blive nødvendigt, for at skrive kommentarerne til den almindelige engelske udgave, at nedsætte en kommittee af omkring tyve medlemmer. Disse vil blive kvinder med alvor og frisind, og som med lethed vilde være i stand til at se Bibelens sande mening med hensyn til deres kön. Imellem denne kommittees medlemmer vil det Gamle og det Nye Testaments bøger blive fordelte.

III. Der vil udkræves to eller tre personer til at redigere de forskellige kommitteers arbejder, saaledes, at disse vil komme til at danne en sammenhængende helhed.

IV. Det fuldendte værk vil blive forelagt en raadgivende kommittee, forsamlet paa et eller andet central-punkt som London, New-York eller Chicago, og denne kommittee vil afgive den afsluttende bedømmelse af *Kvindens Bibel. (The Womans Bible).*

Dette er en ny bevægelse i kvindesagen. I det hele taget har hidtil kvindesagens forkæmperinder, hvis de paa nogen maade har gjort front mod den herskende mandlige kirkes repræsentanter, i det højeste gjort en mat defensiv bevægelse.

Det er maaske ikke ganske ukendt i Sverige, at en offensiv anti-klerikal bevægelse blev begyndt ved nytårsstid 1874, paa den skandinaviske halvøs jordbund af en kvinde, som var medlem af den norske statskirke. Jeg finder det betimeligt nu at minde om, at saa er skeet, da vore søstre i kristenhedens to mægtigste statsforbund har »formeret linie».

Jeg vil senere komme tilbage til denne sag, som jeg herved fremlægger for *Göteborgs Kvindelige Diskussionsforening*,¹⁾ idet jeg haaber at den, gennem organet *Framåt*, vil naa frem til en endnu videre kreds. Jeg har læst skrifter og udtalelser af svenske kvinder af en saa frisindet religiøs karakter, at jeg ved, at Sveriges kvinder ikke er uforberedte til at tage en saadan sag under overvejelse.

Boston i Juni 1888.

Aasta Hansteen.

Utdrag ur den katolske prestens Félicité Robert de la Mennais arbete: En troendes ord.

Folket är ur stånd att förstå sitt intresse, man måste för dess eget väl hålla det under ett ständigt förmynderskap. Och tillhör det ej dem, som hafva upplysning, att leda dem, som äro i saknad deraf?

Så talar en hop hycklare, som vilja bevaka folkets rättigheter, för att rikta sig af dess egodelar.

De säga: I ären ur stånd att förstå edert eget intresse. Och därför skola de ej en gång tillåta eder att använda det eder tillhör för det ändamål, som synes eder

¹⁾ The Index, 25 March 1886, Boston.

¹⁾ Förf. obekant med, att nämnda förening ej längre existerar. *Red.*

nyttigt. De skola, mot eder vilja, råda der-
öfver, ja, de skola använda det till ända-
mål, som misshaga er och bjuda eder emot.

Man anser er ur stånd att förvalta en
liten egendom, ur stånd att urskilja, hvad
som är eder nyttigt eller skadligt, hvad I
behöfven och sättet att sörja derför. Och
derföre betungar man er med menniskor,
som man betalar väl på er bekostnad.

De förfara godtyckligt med edra ego-
delar, hindra eder ifrån att göra, hvad I
viljen, tvinga eder att göra, det I ej viljen.

Man anser eder ur stånd att bedöma,
hvilken uppfostran är den mest lämpliga
för edra barn; och af ömhet för edra barn
vråker man dem uti gudlöshetens och osed-
lighetens kloak, såvida I icke föredragen
att låta dem vara utan all undervisning.

Man anser eder ur stånd att bedöma,
om I med familj kunnen lefva af den dags-
penning, man ger eder för edert arbete,
och man förhindrar eder vid hårdt straff
att rådslå tillsammans om förökning i eder
dagspenning, till edert eget, edra hustrurs
och barns uppehälle.

Om denna hycklande, giriga hop hade
rätt, så skullen I stå vida under djuret,
som vet allt, det man föregifver eder ej veta,
och som, för att veta det, endast behöfver
använda sin instinkt.

Gud har ej skapat eder till en osjelf-
ständig hjörd, till andras egendom. Han
har skapat eder att lefva i ett fritt samhälle
som bröder. Och en broder har ej att *be-
falla* öfver sin broder. Bröder samman-
sluta sig inbördes genom *ömsesidiga öfver-
enskommelser*. Dessa öfverenskommelser äro
lagar, lagar, hvilka böra aktas. Och alla
böra ena sig om att ej kränka lagen, ty
lagen är allas värn, allas vilja och fördel.

Varen män!

Ingen är nog mäktig att mot eder vilja
spänna eder för oket, men I kunnen sjelfva,
om I det viljen, sticka edra hufvuden i
grimman.

En ny kvinnotidskrift.

*La Revue scientifique des Femmes.**
(Kvinnornas vetenskapliga tidskrift) är en ny
tidskrift, som utgifves i Paris och redigeras
af fru *C. Renoox*. Första häftet utkom i
maj detta år. Öfverst på första sidan står:
»Salve» och derunder följande inledning: »Till
våra läsarinnor, till våra medarbeterskor, till
våra vänner, kända och okända, till alla dem,
som intressera sig för vårt företag. — Varen
helsade!

Den stora andliga rörelse, hvilken sedan ett tjugotal år tillbaka försiggått inom den kvinnliga världen, har skapat nya behof. Öfverallt har man planerat kvinnans undervisning och gifvit henne tillfälle att genom kunskap tillvinna sig den ställning, hvilken tillhör henne inom samhället.

Männen hafva gjort mycket för henne, det erkännandet måste man gifva dem, men det återstår ännu mycket för kvinnan sjelf att göra; det återstår för henne att understödja deras ansträngningar, hvilka hjälpa henne, genom att afskaka den andliga liknöjdhet, hon medelst översksamhet förblifvit uti.

Men af naturen blyg, rädd, som alla förtryckta, modfällas hon ofta af de hinder illasinnade personer ännu ofta förorsaka vid de ansträngningar som göras.

Öfentliggörandet — detta praktiga medel till uppmuntran af själsarbete — är kvinnorna nästan alltid svårt, emellanåt omöjligt. Deras arbeten förblifva som oftast okända och deras första ifver slocknar i modfäldhet. Detta är ett ondt, som binder nationernas progressiva utveckling, för hvilket måste sökas hjälp. För att lemna kvinnan tillfälle att gifva sin intelligens fritt lopp och på det att de, hvilka diskutera öfver henne utan att känna henne, måtte se, hvad hon är och hvad hon kan, bör man undanröjda den kamp för henne, hvilken hindrar framkomsten af hvarje allvarligt arbete. Det är endast på detta sätt man kan förbättra det ofantliga inflytande, hon utöfvar på samhällets intellektuella och moraliska utveckling.

Den skyndsamhet med hvilken kvinnorna kasta sig in på de vetenskapliga banor, hvilka stå dem öppna, den trägenhet med hvilken

* Framåts red. tillsänd för kort tid sedan.

de följa de offentliga föreläsningarne och sammankomsterna, den ifver, de utveckla i de allvarligare studierna, är ett bevis för, att i deras förstånd försiggår en alstringsprocess, ur hvilken utan tvifvel en ny verld skall uppstå. Det är denna gryende utveckling af den kvinnliga tanken, vi vilja uppmuntra, gifvande kvinnorna en samlingsplats för allt allvarligt arbete.

Vi äro öfvertygade om, att Frankrike icke skall stå tillbaka i den allmänna rörelse, hvilken socialt omgestaltar alla upplysta nationer. Öfverallt deltaga kvinnorna i den högre undervisningen; de grunda vetenskapliga föreningar, anordnade kongresser, från hvilka de medföra nya vyer öfver de stora filosofiska frågor, hvilka skola pånyttföda menskligheten; öfverallt understödjas de af intelligenta män; de röna icke längre motstånd annat än af den delen af samhället, hvilken med afsky ser på allt, som utvidgas och växer sig stort.

* * *

Ett sista ord, afsedt att fastslå den ställning vi vilja intaga.

Vi vilja i början af vårt företag betona, att denna tidskrift icke är ett organ för en laga återfordran.

Vi hafva ej rätt att göra någon återfordran på kunskapsområdet, alldenstund ingen af våra rättigheter der är kränkt. Skolorna äro öppnade på vid gafvel för oss, professorerna mottaga oss med en utomordentlig välvilja, när de se, att vi hängifva oss åt allvarligt studium. Vi tro oss icke vara några offer för orättvisa från deras sida; vi hafva tvärtom emellanåt företrädesrätt.

Å andra sidan, har aldrig någon kvinna förhindrats från att säga sin tanke om det närvarande undervisningssystemet. Visserligen ha vi svårighet att få våra tankar kända, när de omkullkasta gamla, föräldrade lärosatser, men männen gå oss icke desto mindre till mötes. Det är sant, att några af dem hafva förutfattade meningar och fördomar med afseende på vårt vetande. Detta kommer sig deraf, att de icke känna oss. Vi ha dagligen för våra ögon professorer, hvilka i minsta detaljer studerat alla organiska varelser i zoologisk följdriktighet, men hvilka afgjordt tyckas öfverse, hvad den varelse — kvinnan — som tar så stor plats inom menskligheten, är för något. Låt oss göra oss kända, och

när de få veta vårt värde, skola de uppskatta oss så som vi förtjena.

Återfordra rättigheter, som icke frångas oss, det vore en orättvisa från vår sida, emedan det vore ett förnekande af redan gjorda framsteg.

För närvarande deltagar kvinnan i de högre studierna; man motarbetar henne icke deri, utan hjälper henne att hålla sig uppe der; de intelligenta männen, långt ifrån att visa oss det minsta tecken till afundsjuka, tyckas i stället vara belåtna med att se oss som deltagare i deras undervisning.

Vi taga tillfället i akt och tacka dem härför. Och på tal härom, vilja vi äfven anmärka, att männen, hvar och en för sig, äro bättre än man tror. Om man också ofta har anledning att beskylla dem för retsamhet, orättvisor, så är detta emedan många af dem dölja sina goda egenskaper, blott för att vara i enighet med personer, af hvilka de ej kunna uppskattas.

Man skulle kunna säga, att männen betrakta godhet, rättvisa, sinnets ärlighet såsom svagheter, hvilka böra undertryckas, och att de sätta en slags heder i, att synas sämre än de äro. Detta är en brist på moraliskt mod, som ofta hindrar utvecklingen af stora egenskaper, af hvilka finnas ett frö hos hvarje man. Se der vår tids verkliga sjukdom. Denna sjukdom tillhör det kvinnan att bota. Det är hon, som skall uppressa mannen, när han nedböjes, understödja honom, när han försvagas, visa honom ljuset, när han tviflar, återskänka honom tron genom kunskapens visshet, entusiasmen, genom att visa honom, att ännu finnas stora gerningar att fullborda, dygden, medels en pånyttfödd moral.

Mätte vi genom dylika ansträngningar återskänka mannen lyckan, han förspillt eller förlorat i sina ofruktbara strider».

Efter denna inledning af fru *C. Renoox* följer äfven af henne en naturvetenskaplig uppsats: *La Force*, hvori hon framställer kraften i hennes olika processer. Häftets öfriga innehåll är: *La Femme*. Réserve de l'avenir, af *Felix Remo*. — Le Mal de Pott (thèse) af fru *Profira Conta*. — Origine du mouvement des femmes aux Etats-Unis, af *A. Gillanders*. — *Variétés*: Le Congrès des femmes à Washington. — La Woodite. — La morale progressive. — Le baccalauréat.

— *Nouvelles*: Ce que font les femmes en France. Bibliographie. — *Les Livres*.

Tidskriftens första häfte gör onekligen ett särdeles godt intryck och rekommenderas därför till alla för vetenskapliga ämnen intresserade män och kvinnor.

Tidskriftens egentliga mål är att göra kvinnors vetenskapliga arbeten kända af allmänheten.

Medarbetare äro: framstående kvinliga franska läkare, mathematicis, pädagoger m. fl.

La Revue scientifique des Femmes utkommer en gång i månaden. Hennes innehåll är: Originalarbeten af kvinnor, analyser af teser, en öfersigt af den högre kvinliga undervisningen i Frankrike och framförallt i andra länder, porträtt och biografier af kvinnor, hvilka utmärkt sig inom alla grenar af det menskliga vetandet, m. m. m.

Uppsatser af män införas, då de beröra frågor, hvilka uppställts och diskuterats af kvinnor, eller då de äro lämpliga för sådana frågor, hvilka intressera kvinnorna.

Utgifningsort: Paris.

I alla redaktionsangelägenheter hänvänder man sig till *M:me Renoox*, 7, rue Corneille.

Tidskriftens pris för år är:

Inom Frankrike	12 fr.
Union postale	14 »
Länder utom l'Union postale . . .	16 »

De ärlige Kineserna.

(Öfversätn. ur *Camilla Colletts* arbete

»Mot Strömmen».)

Det är egendomligt nog, att man i våra civiliserade samhällen helsar en dotters födelse ungefär med samma min som en sons.

Ärligare går man tillväga i hårpiskornas och fotförstörningarnes land, hvarest man, fullt medveten om den ställning den staccars lilla snedögda intager i skapelsens leder, höljer sig i djup sorg (nota bene, då man icke skakar den af sig med att strax vrida om halsen på henne).

Det är öfver denna sorts uppskattning och dess konsekvenser med afseende på den

blifvande verldsmedborgarinnan, vår civilisation har vetat utbreda ett helt annat, förskönande täckelse.

Men lyft täckelset en liten smula, så skola vi se, att skilnaden är icke så stor, som det kan tyckas. Från det ögonblicket, den söte lille ungen har kommit till verlden, skall hon finna allt ordnat för hennes mottagande, lika så säkert som vaggan och lindan. Lagar och bestämmelser, hvilka fullständigt öfverlemna henne till en främmande enväldsmakt, orubbligt fastslagen, och ve henne, om hon någonsin kommer att tänka deröfver, måhända resa sig upp deremot! De förfärligaste straff vänta den uppstudsiga. Det enda, hvilket lemnas henne till eget förfogande, det är hennes hjerta och dess rörelser, men det är ju också det starkaste, det bästa; hennes »väsens klenod».

Råder hon öfver denne klenod? Nej, på *honom*, den herrskande beror det, om det skall utvecklas efter sitt behof eller vissna bort i sin rikdom. Men så tyst, så nätt går det till, som på balerna. Han bugar aktningsfullt och för henne med ridderlig hållning i dansen. Som de armeniske köpmännen, hvilka beräknat de utstälde slafvinornas företräden, har vårt ballejon öfvervägt sitt val och låtit hållning, takt, samhällsställning och anseende verka bestämmande, hvadan han slutligen engagerar henne.

Men hon är ju ingen armenisk slafvinna. Hon kan ju säga nej! Men hon säger icke nej. Hvarför gör hon det icke? Ja, det är återigen hans hemlighet, som har gjort både öfversittandet på balerna och i lifvet till skam för henne. Kinesiskt!

Fra Udstillingen i Köbenhavn.

(Bref från Framåtts korrespondent.)

Det smukke Vejr i den sidste Tid har højlig begrundiget Udstillingsbesøgene, og her er saa meget at se, saa meget virkelig godt, ja udmærket at beundre, og Arrangementet og det vidtstrakte Terrain er saa

heldigt i alle Henseender, at man ikke trættes, men stadig finder noget nyt og overraskende.

I den Mangfoldighedens Fylde paa Kunstens og Industriens Omraade, der her frembyder sig for Øjet, er det ikke let at træffe et Udvalg eller overhovedet give mere end flygtige Beskrivelser af det enkelte. Som noget der mulig vil interessere Framåts Læsere, vil jeg omtale Afdelingen for Sløjd og kvindelig Haandgærning. Tilhøre for den store, smukke og højt originale Hovedbygning har denne Udstilling sin Plads i en mindre, net udstyret lille Bondegaard, saaledes er den nemlig opført.

Den svenske Sløjd staar gennemgaaende paa et noget højere Trin end den Danske, og udmærker sig tillige fremfor denne ved sin Prisbillighed.

Af dansk Sløjd udstiller Fru Hages Husflids-skole et smukt Meublement, tillige findes mangfoldige nydelige Smaagenstande i udskaaet Træ og Rav. Af kvindelige Haandarbejder findes der et stort Udvalg, fine hvide Broderier, Kniplinger og Smukke Prøver af den bekendte Hedebo-syning, men de eleganteste og smukkeste Sager af denne Art træffer man dog i den russiske og franske Afdeling. Her ser man Broderier udførte paa Klæde, Silke og Fløjl, der ere sande Mesterværker; særlig tiltrækker et Broderi, der er indfattet i Glas og Ramme, sig Opmærksomheden. Det er udført med sort Silke på hvid Grund och forestiller en Kanefart, fuldstændig lig en smuk Tegning.

Svensk Sløjd findes udstillet, dels paa Hovedhallens Galleri, dels i den hygieniske Bygning. Den Bäckmanske Sløjds-kole ved Hedemora har sendt en Del smukke Smaaborde, Frk. Westfeldt, fra Stockholm et nydeligt Visitkortbord, Fru Hilda Kræpelin, fra Ronneby, et elegant indlagt Bord, Kristians-stads Sløjds-kole en smuk Buffet, foruden mange smukke Smaating i Form af Fotografier, Skrin etc. — Fra Straffekolonien Hall findes der ogsaa en Del smukt udskaaene Smaaborde og Skabe, ligesom der ogsaa fra forskellige svenske Idiotanstalter udstilles mange nydelige Ting, dels Sløjd, dels Haandarbejder, som man virkelig maa undre sig over, at disse stakkels aands-svage har kunnet udføre.

Sidst maa jeg ikke glemme at omtale en Samling af omhyggelig og smukt udførte Haandarbejder i den danske Afdeling, forarbejdede af blinde Kvinder. Der er fine Broderier, Blonder og strikkede Sager, som man næsten ikke fatter kan udføres uden Synets Hjælp.

II.

Til venstre i Hovedhallen, under et smukt Prospekt fra Stockholm, findes den svenske Afdeling, hvor man, foruden et righoldigt Udvalg af Jernvarer og Metalarbejder, særlig bemærker den smukke og elegante Udstilling af Glas, Porcellain, Parian og Fajance, navnlig fra Rörstrands Aktiebolag i Stockholm og fra Gustafsbergs Fabrikker. Vaserne, Tallerkuerne og de forskellige Grupper udmærker sig lige meget ved sine Former som ved smagfuld Ornamentering i det hele.

Ligeledes findes en Mangfoldighed af smukke, kunstfærdige Broderier, Kniplinger etc.

Til højre, under en Dekoration af den luende Midtatsol, findes Norge repræsenteret ved et nydeligt lille norsk Hus, der indeholder adskillige søværdige Genstande i Træ og Metal. Man træffer tillige mange kunstrisk udførte Sløjdarbejder som Krus,

Skrin, Skeer etc., fine Blonder og Broderier paa Silke og Fløjl; en smuk Pude, hvor det danske og svensk-norske Flag er broderiet paa gul Grund vækker især Opmærksomhed. Finland har ogsaa en særdeles smuk Udstilling af kvindelige Haandarbejder, og i det hele findes der i de forskellige Landes Afdelinger en saadan Mængde elegante og kostbare Kunstbroderier, Puder, Kakkellovns-skærme, Tæpper, hvide Broderier etc., at det er vanskeligt blot at nævne de mest fremtrædende.

I den hygieniske Afdeling, med Motto: »Lad os leve for vore Børn«, ses en stor Samling af Skole-materialer, Modelstole og Pulte, udmærkede Billeder og mange forskellige Genstande til Anskuelses-undervisning. Gymnastikapparater findes udstillet i stort Udvalg samt en nydelig lille Modelgymnastikbygning med alt nødvendigt Tilbehør. Indeni ser man Børnene i fuld Aktivitet med disse for Drengene og Piger ikke noksom anpriste Legemsøvelser, der, som Grækerne hævdede, tillige med Musikken, taget i videste Betydning, burde danne Grundlaget for al Opdragelse.

I. G. M.

Uttalande af fröken Rosina Heikel* i prostitutionsfrågan vid läkaresällskaps sammanträde den 21 april 1888.

Med allt erkännande af den utredning prostitutionsfrågan i sin nuvarande form erhållit genom herrar komiterades sakrika och omfattande utlåtande, anhåller jag dock att få göra ett litet inlägg i frågan.

I betänkandets första del framhållas de svåra härjningar syfilis åstadkommer såväl i afseende å lifslängden som äfven hvad organismens befinnande under lifstiden vidkommer.

Då härtill lägges den fara sjukdomen genom sin ärftlighet medför för det kommande slägtet, så måste hvarje person, som eger någon kännedom om och insigt i dessa förhållanden, således främst hvarje läkare, erkänna det berättigade och till och med nödvändiga i att kraftiga åtgärder vidtagas för att hämma sjukdomens utbredning. Här-om kan icke råda mera än en åsigt. Samhället måste skyddas för denna förstörande

*) Finlands första kvinnliga läkare, praktiserande i Helsingfors.

sjukdom, som undergräver dess bestånd och lifskraft, och det är fackmännens och myndigheternas plikt att tillse, det allmänhetens anspråk på ett sådant skydd blifva tillgodosedda. Detta hafva äfven herrar komiterade på det bestämdaste framhållit. Nu gäller frågan: hvad har man i hygieniskt afseende gjort för att motarbete och begränsa den syfilitiska smittans utbredning? — Man har infört ett system, enligt hvilket inskrifning och preventiv besiktning af de prostituerade tillämpats såsom de under nuvarande förhållanden värksammaste åtgärder, som i ofvannämnda afseende kunna vidtagas. Det är icke min afsikt att uppträda mot besiktningen såsom sådan, det är blott mot den med inskrifning förenade preventiva besiktningen som jag önskar göra ett inlägg. Jag kan nemligen icke frångå, att detta, trots af att man kategoriskt vill förneka det, innebär en legalisering af lasten. Om man engång erkänner besiktning och öfvervakning såsom den ledande principen, så må man då tillämpa denna princip rättvist och med alla dess konsekvenser. Då man är ense om, att samhället bör skyddas för den syfilitiska sjukdomens härjningar, så må man ingripa med all den kraft ett sådant samhällsöndt fordrar. Hvarför tillämpar man icke i detta fall den moderna hygienins grundsatser för bekämpande af smittosamma sjukdomar? Hvilken är orsaken till denna häpnadsväckande ensidighet och orättvisa, som under långa tider varit rådande i detta afseende? Inom hygienins hela område kan man, lika litet som inom administrationen, finna ett motstycke till den inkonsekvens, det missgrepp, som illustreras af de åtgärder, man vidtagit, då det gäلت att hämma den syfilitiska smittan endast genom att underkasta de prostituerade preventiv besiktning jemte inskrifning.

Herrar komiterade hafva visserligen medgifvit, att syfilis kunde bekämpas på samma sätt som andra smittosamma sjukdomar. De framhålla likväl de stora svårigheter ett sådant förfarande skulle möta; men äfven med erkännande af riktigheten i denna förutsättning kan jag icke inse, att möjligen mötande svårigheter äro något skäl till dröjsmål med ett energiskt ingripande i denna riktning. I stället för att befordra ett fåtal qvinnor till en besiktning, som göres oberoende af om de lida af syfilis eller icke, borde alla individer utan afseende på stånd eller kön, såvida de bevisas vara med syfilis behäftade, kontrolle-

ras så till vida att säkerhet kunde vinnas, det den öfriga mänskligheten icke löpte någon fara att af dem besmittas. Endast genom ett sådant förfaringsätt skulle anspråken på tillräckligt skydd för hela samhället och på rättvisa tillgodoses. Sålunda utöfvad, skulle kontrollen, hvilken jag i detta fall ville kalla endast en utveckling af det nuvarande systemets principer, blifva ett medel, genom hvilket man kunde draga i fält mot den syfilitiska sjukdomen, icke blott inom ett visst område deraf, utan i så stor utsträckning som möjligt. Den nesa, som vidlåder en kombination af två sådana saker som besiktning för smitta och utöfnings af lasten som yrke, skulle då bortfalla, och ensamt skulle kvarstå det som i vår tid kan försvaras: att myndigheterna ingripa i individens personliga frihet, då med ett sådant ingrepp kan ernås någonting godt för samhället i dess helhet, det vill säga för hvardera könet.

Det nuvarande systemet borde således enligt min uppfattning, ändras ungefär i den riktning, som man inslagit i Kristiania, och hvilken äfven i komiténs utlåtande är omnämnd. Herrar komiterade hafva dock icke i princip uttalat sig angående ett sådant system. De hafva åtnöjt sig med att framhålla, det systemet tillsvidare är opröfvadt och antagligen icke skall visa sig värksamt för större städer, samt dessutom på sundhetsmyndigheternas kompetens ställer fordringar, som i vårt land för närvarande icke äro uppfyllda. Härtill skulle jag önska anmärka, det Helsingfors knappast ännu kan anses vara en så stor stad, att systemet här icke kunde tillämpas. Hvad sundhetsmyndigheternas kompetens vidkommer, så finner jag icke något skäl vara att passivt vänta, tills denna nått den erforderliga ståndpunkten. Man må hållre genom lämpliga åtgärder söka bringa den dertill, hvilket väl icke torde vara alldeles omöjligt.

Herrar komiterade hafva själfva i sitt utlåtande betonat behöfligheten af kraftiga mått och steg gentemot den syfilitiska sjukdomen. Så heter det t. ex. sid. 8 i betänkandet: »Dessa siffror tala ett värtaligt språk: de mana till kraftiga och framförallt värksamma åtgärder från samhällets sida för att hämma den syfilitiska sjukdomens spridning i vårt land». Vidare säges på samma ställe, att dylika åtgärder böra anses tillkomna »för att skydda samhället själf genom att undanrycka tusenden af dess med-

lemmar från att blifva oskyldiga offer för sjukdomen». Derföre finner jag det förvånande, att herrar komiterade icke föreslagit något medel, att på ett direkt och värksamt sätt skydda de värkligt oskyldigt lidande kvinnorna och barnen. Herrar komiterade hafva dock erkänt sin uppgift vara att klargöra de principer, »som böra läggas till grund för samhällsmaktens ingripande på detta område, och att afgöra i hvilken riktning åtgärder kunna och böra vidtagas för att leda till det åsyftade målet». Det nuvarande systemet med sin preventiva besiktning, har af hrr komiterade sjelfva erkänts vara tämligen osäkert och otillräckligt (sid. 35), och dock förordas kvarstående af detta system. Man nöjer sig icke med halva åtgärder, då det gäller någon annan smittosam sjukdom, hvarför då i detta enda fall lägga fingrarna emellan? Det är just ensidigheten och orättvisan i det n. v. systemet, som man ständigt förbisett eller åtminstone med tystnad förbigått. Antingen böra de mått och steg, som i detta hänseende vidtagas, tillämpas lika mot alla, som äro med syfilis behäftade, eller och må man öppet erkänna den mot all moralisk känsla stridande orättvisa, som vidlåder den preventiva besiktningen af några olyckliga kvinnor, för att derigenom mot syfilistisk smitta skydda männen.

Slutligen vill jag anhålla att få yttra några ord om frågans moraliska sida. Läkarnes förnämsta uppgift i denna sak är visserligen att behandla de sanitära förhållandena. Men den moraliska synpunkten är dock just i denna fråga af så väsentlig och ingripande beskaffenhet, att den icke kan lämnas helt och hållet å sidö. Allt flere och flere röster höja sig och yrka om afskaffandet af en institution, som kränker den offentliga och enskilda moralen. Man affärdar icke dessa en reform fordrande menniskor blott genom att kalla dem »kortsynta ifrare» och skrämja dem med de sanitära vådor, som deras anspråk, om de genomfördes, skulle medföra för samhället. Tidsandan låter sig icke undertryckas. Och då allmänheten kränkes i sin sedliga åskådning, om än på aldrig så giltiga grunder, så måste den dock åtminstone tillerkännas rätt att hafva ett ord med i laget. Läkarnes oafvisliga plikt är att genom sin sakkäthed belysa frågan och så vidt möjligt bidra till att gifva den en rättvis och tillfredsställande lösning. Genom att fasthålla vid det gamla

systemet, som skyddar hvarken makan eller barnen, utan blott de män, som bedrifva otukt, och t. o. m. dem blott ofullständigt, fruktar jag att läkarne sjelfva ähvälfva sig det ansvar, hvilket de äro benägna att låta falla på dem, som ropa på en förändring. Det är emedan jag är öfvertygad om, att en reform, som mera tillfredsstälde rättsbegreppen, äfven skall kunna förenas med hygienins fordringar, som jag tillåtit mig taga läkaresällskapets uppmärksamhet i anspråk för mitt yttrande. Jag vet väl, att jag dervid löper fara att blifva räknad till de kortsynta ifrarne, men vill blott framhålla, att hvad jag önskar är icke en förslappning af myndigheternas åtgärder mot den syfilistiska smittans utbredning, utan tvärtom en strängare, men verksam och mera rättvis tillämpning af densamma.

Sammanfattande det jag nu haft äran yttra, vågar jag föreslå:

»att all besiktning, sådan som den närvarande, eller i samband med legaliserad rättighet till osedlighet såsom yrke, måtte ur rättslig, hygienisk och moralisk synpunkt afstyrkas»; och

»att de ur hygienisk synpunkt nödvändiga mått och steg, som afse att skydda samhället mot smitta af specifika sjukdomar, måtte uti sig inbegripa äfven ett skydd för alla samhällsindivider, således äfven för kvinnan och barnen, och ett likformigt förfarande mot alla med syfilis behäftade personer».

"Magdalene".

Brudstykke af en Kvindes Historie.

»Politik frabedes her i min Dagligstue, hører De, mine Herrer?

»Fy, Fru Tuyen! hvor de dog koketerer med Deres Afsky for vore Debatter. De tror virkelig endnu paa, at det klæder Dem, — men De er opdaget, De er saamænd, men De skal være ærlig, henrykt over at yde Deres Bidrag til de store sociale Spørgsmaal Løsning, naar vi i Deres Salon efter en god Middag søger at sætte den fjollede Verden,

der er kommen paa Afveje, ind i det gode gamle Spor igen.»

»Nej, jeg er ikke, ærede Medlem af Gud ved hvilket Amts tredie, fjerde, syvende Valgkreds. Har jeg ikke hundrede tusinde Gange ved en saadan Lejlighed sagt disse Visdomsord?»

»Netop, Hr Lieutenant! disse Visdomsord, at I er nogle Vrøvlhoveder, baade Venstre, og mine egne hæderlige Trosfæller i Højre, I koger Suppe paa en Pølsepind, og hvem tror I saa bliver fed af den.

»Fruen er f. Eks, ikke bleven magrere ved den Kost.»

»Du bliver ikke buden her en anden Gang Fætter Aage», sagde Husets Herre og lo, »ved Du ikke, at man er umulig hos min Kone, naar man ikke er blind for hendes Embonpoint.»

»Snak, lille Mand, det siger Du af bare Misundelse, fordi jeg har bevaret mit Huld, medens de store politiske Tanker, der pløjer Din Hjerne, har gjort Dig saa tynd som en Hornfisk, nej, jeg ser ned paa Jer alle sammen, det er det, der konserverer mig og bevarer min Autoritet, og saa gaar jeg til I faar snakket af.»

»Aa nej, Frue», bad Herrerne, »stig hellere ned fra Deres Olymp, saa forlader vi til Gengæld vore politiske Kæpheste, og vælger et af Fruens Yndlingsthemaer — til at putte i Konversations Terskemaskine . . . Skal det være Börnene?»

»Nej, nej Tak, Börnene er dejlige, men saa er der ikke mer at sige om dem.»

»Litteraturen da?»

»Aa Gud fri os nej, — det i Litteraturen, der nu er morsomt, kan man ikke tale om, og det, man kan tale om, er kedeligt.»

»Saa er der Kunsten — har Fruen været paa Udstillingen», bemærkede et Par Herrer i Munden paa hinanden.»

»Nej heldigvis ikke», sa Fruen og lo saa det klukkede i hende, »bland Kortene og find noget andet!»

»Saa er der kun Tjenestefolkene tilbage, lad os tage fat paa dette for alle Husmødre uopslidelige Thema.»

Fruen sendte Herrene et advarende Blik og pegede hen mod Spisestuedøren. »Hys, Magdalene!»

»Ja, om vor Magdalene maa der kun tales i fuld Alvor og med dyb Ærbødighed. Min Hustru har tilbragt de sidste ti Aar af sit Liv med at beundre hende,» sagde Værten.

»Ja, har vi ikke Grund til det? er hun ikke smuk, god og dydig?»

»Jo, ubetinget, men —»

»Men hvad, Du sære Herre?»

»Jeg føler mig somme Tider trykket af hendes høje Dyd og rolige Skønhed, — se, sikken Historia vi havde med hende i Vinter!»

»Naa, saa hun har dog en Historie,» bemærkede Lieutenanten.

Fruen saa krænket ud. »Ja, en Historie, som de kan have godt af at høre alle sammen. Min Mand kan fortælle den, han vil saa gerne.»

»Se, ham I ved nok — ham, der er vort Lands Stolthed, vort Partis Grundpille, — og en prægtig Fyr forresten i alle Maader, — han har den ikke umenneskelige Svagthed at flamme ved Synet af et hvert Skørt han ser, og naar dette Skørt indeslutter et saa fuldendt velskabt Legeme som Magdalenes, er det straks ude med ham.

Så var det saa uheldigt, at han en Dag uden videre lagde sin Arm om Magdalenes Liv og kyssede hende en tre, fire Gange, samt gjorde hende et Tilbud, hun ikke fandt smigrende. Hun svarede ham ikke et Ord paa hans Forslag, men puffede ham ud af den helt mørke Entrée og ned af Trapperne, paa en saa voldsom Maade, at det er mig en Glæde, at han ikke knækkede et Par Ben derved. — Vi sad inde i Stuen og anede intet ondt, før Magdalene kom ind, og paa sin stille Maade meddelte os, at hun vilde skifte, helst straks — hun vilde ikke blive paa et Sted, hvor Gæsterne fornærmede hende. — Min Kone gav hende fuldstændig Ret, og jeg, det uskyldige Offer for andres Letsindighed, fik ikke Ro, før jeg havde meddelt vor fælles Ven, at han aldrig mer maatte sætte sine Ben indenfor vor Dør.»

»Moralen, mine Herrer, er, at man aldrig skal kysse den dydige Magdalene mer i mørke Entréer.»

»Fru Tuyen! Fru Tuyen, Historien var god och Dem værdig, hvad Slutningen angaar», sagde Lieutenanten og kikkede ind til hende i Spisestuen, »kom nu ind igen og vær hyggelig, vi kan sletikke snakke uden Dem.»

»Saa Magdalene, pas nu paa, at De ikke forkøler Dem der ude i det halvfærdige Landsted, husk paa, at De først gør Deres eget Værelse i Stand, saa de kan have det lidt

hyggelig, — og saa, giv Haandværksfolkene Kaffe et Par Gange om Dagen, vi velhavende Folk maa gøre lidt for den Slags Mennesker, — jeg tror somme Tider, at deres Bitterhed mod os ikke er ganske ugrundet. — Saa, gaa saa, jeg kan godt selv skænke min The — Farvel.» — Fru Tuyen saa ganske tungsindig og hjælpeløs ud.

»Hør Magdalene, hvor det er trist, at vi skal undvære Dem i fjorten Dage, De maa kikke ind til os en Gang og fortælle os, hvordan det gaar derude».

Magdalene gik hen og tog Fruens Haand, »Frue, kære Frue, jeg er ogsaa helt underlig til Mode i Dag ved Tanken om at skulle være borte fra Dem saa længe, det er, ligesom om jeg skulde gaa ind til noget helt nyt, Frue! Jeg har saadan en Lyst til at sige Dem, hvad De jo saa godt ved i Forvejen, at De har været saa god og velsignet imod mig, at jeg har havt et Hjem hos Dem».

Fru Tuyen fik Taarer i Øjnene. »Sikke to Tossier vi er», sagde hun og tørrede Øjnene igen, »tuder vi ikke som et Par Skolepiger, bara fordi De skal ud i Taarbæk og lave vort nye Hus fint, fy! vi maa skamme os».

Uh ha, sikken et Roderi, her var rigtig nok noget at tage fat paa, men hvor skulde man ende og hvor skulde man begynde, alle Vegne gik der jo Murere og Malere og klattede og smurte endnu. — Magdalene saa sig mismodig om i de store lyse Rum, hvor Malerosen og Foraarsluften prøvede, hvem der var stærkest. Hvor i al Verden skulde hun dog gøre af de antikke Möbler, naar de kom. — I Spisestuen saa der da mest manerlig ud, her maatte hun altsaa begynde at arrangere sig, der var da kun en der, som malede paa nogle underlige fantastiske Dyr helt oppe under Loftet, han kunde da vel ikke ødelægge Möblerne, naar han vilde være lidt forsigtig. — »God Dag, hør, vil de være saa god at sige mig, om vi kan sætte Möblerne her ind, naar de kommer i Dag», sagde hun.

Maleren vendte sig hurtigt om paa det øverste Trin af Stigen og kikkede ned paa Magdalene. Saa gjorde han et Forsøg paa et Buk. »Jo Frue, vi er straks færdige, hvad synes Fruen ellers om Bekkasinerne her», sagde han og pegede med Kunstnerstolthed paa sit Arbejde.

»Jo, det er vist kønt, det De har malet, men jeg forstaar mig ikke meget paa den

Slags Ting — jeg er heller ikke Fruen, »sagde hun og blev lidt rød — »jeg er — Direktørens Stuepige».

»De» . . . han gik helt ned af Stigen, »De — nej det tror jeg ikke, jeg har nok set nogen, der havde finere Klæder end De, men jeg har aldrig set en, der alligevel saa fornemmere ud end De, De ligner jo en af Damerne paa de hollandske Malerier, jeg saa, da jeg rejste paa Professionen i Fjor nede i Tyskland. Saadan rigtig kold og fornem og smuk, saadan — nej, hvorfor gaar De?»

»Fordi jeg ikke har noget at gøre her, saa længe De er her».

»Jo, De har, for jeg vil snakke lidt med Dem. — Naar det er sandt, at De er Stuepige, saa er De ikke for fin dertil, vel?»

»Nej, jeg er ikke, men jeg har ikke Tid nu til at tale med Dem; Fruen har paalagt mig, at jeg skal sørge for, at Arbejderne faar Kaffe, den skal jeg ud og lave nu».

»Ho . . . ho . . . saa Deres Frue er godgørende — aa! hvor jeg hader disse rige velgørende Folk, naar de med velvilligt Smil smidder det Ben, de selv har gnavet Kødet af, til os, der træller for deres Velvære, — og saa oven i Købet venter, at vi skal være taknemmelige derfor».

»Gud ved, hvorfor De siger alt det til mig, De kan jo lade Benet ligge og lade Kaffen staa, naar De ikke vil have den».

»Saa — aa — sig mig, har De prøvet at sulte, har De prøvet at fryse, har De prøvet at have Forældre, der vare saa fornemme og fine paa det, at de smed deres eget Barn ud, saa snart det Skind aldeles ufrivillig havde holdt sit Indtog i Verden — de skammede sig over deres eget Kød og Blod, fordi fine Folk nu engang skal skamme sig som deres skrøbelige Menneskenatur er — nej, det har De ikke prøvet; derfor kan de ikke forstaa os, naar vi med Begærighed opsnappe de Krummer, der slænges til os, og samtidig forbander den Haand, der har gjort det».

»Jeg kan ikke lide at høre nogen tale saaledes» — Magdalene belavede sig paa en lille Bodsprædiken, »jeg kan ikke, nej, jeg mener De — De har ikke Lov til at tale saaledes. Selv om De har frosset og sultet og maaske lidt Uret, saa har Gud dog ført Dem gennem Lidelsen og givet Dem Kræfter og Evner til at arbejde Dem ud af Nøden, de har De Grund til at være taknemmelig for».

»Nej, stop nu, saa De tror, jeg kan være taknemmelig for, at Gud har sat mig til at

være et Arbejds-Dyr og saa givet mig hele mit fornemme Blods Trang til Vellevnet at kæmpe med».

Et stærkt Hostanfald afbrød ham.

»Naa, Jomfru, der er ikke noget at se saa benauet ud for, begyndende Brystsyge det er det hele, ikke værre endnu, end at jeg godt kunde blive kureret derfor, hvis jeg havde været min Faders ægte Søn, men da jeg nu tilfældig ikke er det — saa skal Maleros og daarlig Kost, eller rettere sagt Mangel derpaa — naa, gaa saa ud til Deres Barmhjertighedskaffe — hvorfor ser De ogsaa saa fin og køn ud — det er det, der fristede mig til at opholde Dem — for jeg hader simple Folk, ligesom jeg før sagde Dem, at jeg hader de fine — og dog vil jeg vie Resten af det usle Liv jeg har tilbage til Kamp for disse simple Folks Ret». — Han havde talt sig varm, hans Kinder blussede og hans Øjne lyste i feberagtig Begejstring.

Ja, hvor de lyste og skinnede disse Øjne, Magdalene syntes, de fulgte hende, hvor hun gik, og hvor hun stod . . . Stakkel, han var vist et daarligt Menneske, en Socialist, en af dem, man skulde tage sig i Agt for, men alligevel — hvem havde gjort ham dertil, hvem bar Skylden for de mange, mange, der gik til Grunde her i Verden — og kunde han ikke reddes endnu — bringes tilbage? — Den Tanke gjorde hende glad — om Gud havde givet hende den Mision. — Hun var en from, troende Kvinde, altid vant til at lægge sine Ønsker i Guds Haand — derfor foldede hun Hænderne og bad for den syge forkvaklede Sjæl, hun i Dag havde kikket ind i — men medens hun bad, myldrede der en Skare nye Tanker ind paa hende, underlige, fremmede Skikkelser, der alle havde en Uret, en Klage at føre, et »hvorfor» overfor den Gud, for hvis Retfærdighed hun i dyb Ydmyghed bøjede sig — hun blev pludselig angst. Hvad vilde de hende disse Fremmede? — Nej, hun kunde ikke falde i Søvn denne Aften — de vilde ikke lade hende være i Ro.

Saa stod hun op og aabnede Vinduet. Aa! hvor Natten var maanelys og smuk, hun syntes hun igen blev rolig ved at se op mod den lyse Himmel, den kunde da alle Guds Skabninger se op til med Fortrøstning, selv om Jorden forurettede dem.

»Er De vaagen endnu?» Magdalene for

sammen, der sad han jo nede lige under hendes Vindue.

»Hvordan er De dog kommen her ind i Haven?» spurgte hun.

»Ganske ligefrem gennem Laagen, der stod aaben, jeg kan ikke sove i saadanne maaneklare Nætter, og saa gik jeg og drev om og saa . . . naa, det er lige meget, har De set, at hele Grønsværet her i Haven er dækket af Violer, jeg beruser mig i deres Vellugt, jeg er romantisk nok til at foretrække den Slags Rus, for en Brændevin ditto, og saa har man den tilmed gratis».

»Ja, men De bliver syg, De ødelægger Dem selv ved at sidde ude i den kolde For-aarsnat.»

»Tror De? Saa lad mig komme ind og snakke med Dem i Deres lune Kammer . . . Nej, det tør De ikke — De siger til Dem selv, det er ikke passende, — jeg er en dydig Pige, — mit Rygte — hvad vil Folk sige.»

Magdalene betænkte sig et Øjeblik, saa kastede hun et Sjal om sig og gik ud i Haven til ham. »Nej, alt det De der sagde, fik jeg ikke Tid til at tænke», — sagde hun og satte sig paa Bænken ved Siden af ham. Jeg har tænkt paa Dem hele tiden, siden jeg talte med Dem i Formiddag — tænkt paa, ja, jeg kender Dem jo slet ikke — men jeg har alligevel tænkt paa, om der ikke var noget, jeg kunde hjælpe Dem med, være Dem til Nytte — har De ingen Venner?»

Han lo højt. »Venner, — et Menneske i mine Kaar, kan have Svirebrødre og Kærestere, men Venner, det kender jeg ikke noget til — men ved De hvad jeg har, jeg har Beundrere, en hel Skare forsultne, ulykkelige ligesom jeg selv — de tror paa mig og ser i mig en Leder, en Fører, en ny Messias — og det er det, der holder Livet i mig . . . Venner som vil hjælpe mig, hvor De er uskyldig, hvor gammel er De?»

»30 Aar.»

»Naa, og jeg er 24 — og dog er De ung, og jeg gammel, hvoraf tror De det kommer?»

Aa, det kommer vel deraf, at jeg altid har været mellem gode Mennesker, og saa har jeg holdt af mit Arbejde; — hvor tarveligt Gud end har bestemt det for mig, har jeg dog aldrig skammet mig over det».

»Naa ja, det er godt for Dem, at De tror, at Deres Gud har sat Dem paa den rette

Hylde, men jeg da, tror De ogsaa, jeg er vel anbragt?»

»Nej, — nej endnu ikke, men er det Guds Skyld? — nej, de maa ikke afbryde mig nu igen». sagde hun, da hun saa, han vilde gøre en afværgende, utaalmodig Bevægelse.

»Ja men saa hold op med at Tale til mig om Deres Guddom, jeg tror kun paa hvad min Forstand kan tage og føle paa, og saa hvad jeg kan se — jeg tror f. Eks. paa, at jeg sidder ved Siden af en smuk, lyshaaret Pige, og jeg tror paa, at jeg godt kunde have Lyst til at kysse hende dersom — nej, bliv ikke bange Deres Naade — dersom hun ikke var saadan et fromt dydigt Prædikehoved — saa, nu blev De fornærmet, ja, I ligner dog alle sammen hverandre, I Kvindfolk. — Ved De nu, hvad De egentlig blev fornærmet over? Ikke over at jeg kunde have Lyst til at kysse Dem, men netop over, at der kunde være noget, der gjorde, at jeg ikke havde Lyst dertil . . . Har jeg ikke Ret? Vær nu ærlig?»

Magdalene blev aldeles forvirret, saadan havde endnu aldrig nogen talt til hende — fornærmet — ja det burde hun rigtignok være, — det skulde andre have budt hende! Men hvor kunde det være, hun var alligevel ikke vred paa ham. »Naa, De kan for mig have Ret, saa meget De vil», sagde hun, »men som De før sagde, er jeg en ordentlig, dydig, ældre Pige».

»Nej, om Forladelse, jeg sagde, at De var ung og jeg gammel, lad os saa kun holde os til Deres Orden og Dyd, Jomfru, — hvad hedder De egentlig?»

»Magdalene».

Magdalene, jeg har aldrig kendt nogen anden Magdalene end den bodfærdige, det var en køn Pige ligesom De, men hun havde nok ikke altid været saa ordentlig og dydig som De — naa nu afbrød jeg Dem nok igen».

»Ja, jeg kan jo ikke faa sagt, hvad jeg vil, hvis De bliver saadan ved at slaa alting hen i Løjer og Vittigheder. — De siger, De har ingen Venner — og De sagde i Dag, at De havde en Sag, for hvis Ret De vilde kæmpe Resten af Deres Liv; — tror De nu virkelig paa denne Sags Retfærdighed, saa maa De skaffe Dem Venner til at hjælpe Dem og den».

»Der er noget, i hvad De siger, De er virkelig praktisk, men hvor skal jeg henvende mig? Skal jeg bede til Deres Vor Herre; tror De saa, det hjælper?»

»Aa ja, gid De kunde, men det kan De ikke — ikke endnu, nej, De maa først lære at tro paa Mennesker — Mennesker af Deres egen tarvelige Stand. — Jeg vil hjælpe Dem, saa godt jeg kan; er De sulten, vil jeg sørge for, at De faar Mad, og er De syg, vil jeg pleje Dem saa vidt jeg kan, det er min Pligt, det byder min Religion mig».

»Tak, De er en from barmhjertig Samaritan, og jeg vilde tage imod Deres Hjælp, for jeg trænger dertil, dersom De var saa meget Kvinde, saa varmlodig, at De kunde sige, jeg gør det ikke for Pligtens, ikke for Religionens Skyld, — jeg vil hjælpe Dem for Deres egen Skyld, fordi jeg kan lide Dem, fordi jeg tror, der er noget hos Dem, der er for godt til straks at komme i Jordens store Skraldebøtte. Er De det Magdalene? — kan De sige det?»

»Ja . . . jo, jeg kan det», sagde hun inderligt og varmt.

Tak, det var kønt og ædelmodigt af Dem», sagde han og kyssede hendes Haand ærbødigt — »gaa nu i Seng smukke, fromme Magdalene, bliver jeg nogen Sinde religiøs, vil jeg dyrke Dem som min første Helgen, indtil da maa De nøjes med at være min første, min eneste Ven».

Magdalene havde givet sit Løfte om Hjælp i fuldt Alvor.

Hun havde skaffet sin nye Ven Penge til i en lille Tid at faa ordentlig Mad og Logi for ham i Kroen och haabede derved at hjælpe ham over den trange Foraars-tid.

Han havde nu icke mere Arbejde derude, men tilbragte sin Tid til at rejse omkring i Egnen for at agitere, tale med Venner af Arbejdersagen og indvarsle til et Møde, som han agtede at faa foranstaltet i den nærmeste Fremtid, om det kunde vinde Tilslutning.

Hver Aften naar han kom hjem, gik han ind til Magdalene og snakkede en Timestid med hende om Dagens Begivenheder. Han holdt af at tale med hende om, hvad der laa ham på Sinde. Han syntes han blev roligere och klarere over sig selv, naar hun sad og hørte paa ham.

For Magdalene havde disse Aftentimer en forunderlig Tiltrækningskraft. Dagen var bleven hende saa lang, hun kunde aldrig faa Arbejdet til at slaa til. Der var altid saa meget Tid tilovers til at tænke og vente og længes i —.

Somme Tider blev hun forfærdet over, at denne fremmede, underlige Fyr saaledes optog hver Tanke i hendes Sjæl. Hun søgte at kæmpe sig ud af den Indflydelse, han havde faaet over hende; hvad skulle det føre til?

Hun maatte afbryde Bekendtskabet med ham, om hun vilde sit eget Vel — hun vilde jo kun som god Kristen hjælpe en Ulykkelig . . . men hans Veje var ikke hendes, maatte ikke blive det. — Og dog, havde hun ikke Ret; følte hun det ikke mere og mere.

Hun tænkte hver Dag paa at bede ham lade være at komme til hende, men naar han var der, glemte hun det altid.

Saa fortalte han hende en Aften, at nu havde han faaet Socialistmødet bestemt til en af de første Dage, og at han skulde tale der, om hun vilde overvære det? Om hun turde?

Nej, hun skulde ikke love det nu, men tænke over det først. Men om hun ikke var der, ja, da vilde han deri se et Tegn paa, at hun ikke forstod, hvad hun havde sat sit Liv ind paa, at de atter skulde gaa hver sine Veje, han ensom og fattig som før han traf hende — nej, ensommere; men, om hun kom, om hun kom! Hans Stemme havde en dæmpet, jublende Klang, der sang sig ind i hendes Øre, sugede sig ind i hendes Tanke og lullede den kolde Fornuft i Søvn, naar hun var ene; det at gøre ham glad, det var Lykke . . . det hun ubevidst havde længtes imod sit hele Liv.

Der var propfuldt af Folk i den store Sal over Stalden, som var Kroens rummeligste Lokale. Hyggeligt var det just ikke for hvem, der ikke var vant till Støv og Lampeos, eller fortrolig med en ubeskrivelig blandet Lugt af Brændevin og Trandstövler, vaade Klæder og Stegeos, der steg op nedefra Køkkenet; og det Publikum, der her var forsamlet, var ligesaa broget, som Luften blandet. Her var Haandværksfolk i Bluser og fine Herrer med høje sorte Hatte, som de rimeligvis af Forsigtighed beholdt paa Hovedet, der var unge Piger, dristigt pyntede, frække og støjende — og fattige Koner med smaa Børn, der skreg højt, naar der puffedes til dem, — store Drengene, der utaalmodig ventede paa, at der skulde blive Sjau, og Politibetjente parat til at lægge en Dæmper paa deres utilladelige Lyster.

Magdalene havde aldrig før været i en saadan Forsamling; hun saa sig forskræmt om, der var ikke et Menneske, hun kendte

mellem alle disse Folk, hendes Ven skulde tale for i Aften.

Hun trængte sig gennem Mængden hen i en Krog af Salen, og der fandt hun endelig en Plads, hvor hun kunde sidde i forventningsfuld Ro.

»Der er han».

Det gik som en Lydbølge gennem Forsamlingen, stærkere og stærkere rullede den af Sted, indtil den rullede ud i Klang af stærke Hænders rungende Bifaldsklap.

Han saa bleg og anstrængt ud, et Par Gange knugede han Hænderne fast mod hinanden, der gik en nervøs Trækning gennem hele hans Legeme, Panden og Linierne ved Øjnene bevægede sig urolig og hurtig, det var som om Livet og Lidelsen koncentrerede sig her. Han försøgte at tale, standsede og begyndte igen.

»Mine Brødre og Søstre!

Jeg har hørt Tale om en Mand, der sagde: »Kampen her i Livet for Tilværelsen bestaar altid imellem de Magre og de Fede». Dette er Sandhed. Det er de Fede, der æder Kødet af Kroppen paa de Magre, de faa aldrig nok, de vil altid forøge deres bugnende Fedtfulde paa de Magres Bekostning. — Vi Arbejdere, vi er Verdens Magre . . . Skal det vedblive at være saaledes?

Skal vi og vore Børn, Aarhundrede ud og Aarhundrede ind, vedblive at levere overflødig Næringsstof til dem, der i egoistisk Nydelse forstaar at fortære os, nej, tusinde Gange nej, vi vil kaste Aaget af os, vi vil ogsaa med til Livets store Gæstebud».

»Ja! Ja! Hør! Hør!

»Ja vi vil alle med, men for at *ville* det, maa vi ogsaa tro paa, att vi *kunne* det, ellers, vil det Hele kun blive en sygelig Drøm, og den, der drømmer om Lykken, glemmer ofte at gribe den.

Nu skal vi huske paa, slaa fast, at vi er de stærke, fordi vi er de mange — de mange som Sult og Uret, Slid og Slæb har hærdet og modnet til at gøre en sejt og udholdende Modstand mod vore Fjender. — Og saa maa vi lære at hade, det forstaar vi ikke endnu, ikke rigtig her hjemme, vi kan være vrede, hidsige, bittre, misundelige, men vi maa have endnu mere Livskraft for at føle Hadets varme Strøm gennem vort Blod.

Men vi maa ogsaa lære at elske, for det forstaar vi lige saa lidt, som vi forstaar at hade, lære at elske, hvad vi tror, vi har Ret til — vi maa ikke være nøjsomme —

ikke tage til Takke med Stumper og Stykker; kun den, der forlanger Retfærdighed fuldt ud, elsker den.

Mine Venner, lad os slutte os sammen i tætte Rækker om vort Løsen, Frihed og Lighed paa alle sociale Omraader. — Kampen vil blive haard, mange vil falde, og mange vil svigte, men op af den jordbund, der er gødet med Blod og Taarer, vil der vokse en Grøde, kraftig og frodig som aldrig før. — Et Leve for den gryende Dag for de Magres Sejer over de Fede».

Der udspandt sig en livlig Kamp mellem Publikum, Hyssen og stormende Hurraaer med Fremkaldelse af Taleren. »Kom her ud Du ugudelige Landsforræder, Hund! saa ska vi ta og døvne Dig», raabte et Par Fiskere.

»Ja, naar vi først har hamret Jer gamle Sælhunde til Klipfisk, kan I tænke paa at røre ved ham», svarede nogle unge Smedesvende og trængte ind paa Fiskerne med knyttede Næver.

»Hvad har han sagt om Landsforræderi eller Ugudelighed, I Kvægpander! tag Jer i Agt, at I ikke bliver stillet for den retfærdige Højesteret for Jeres Munds Skyld. Naa, nu skrupper de af, det er de faa, der viger for de mange!»

»Ja, han kan være god nok, han, og Talegaver det har han», sagde en Arbejdsmand, »men han har jo ikke sagt os et Ord om, hvordan vi skal forholde os, han pirrer bare og stikker til os og gør os endnu mere gal i Skralden end vi er i Forvejen, og hvad kan det saa nytte. Aa Gud ja!»

»Hvad det skal nytte», sagde hans Kone gnavent, »det siger Du altid Søren, fordi Du ingen Karakterstyrke har, fordi Du er et Skrog, Søren, det skal nytte til, at vi ikke længer skal slide og slæve, det hørte Du jo. Derksom Du nu ikke er en Pjalt, saa gaar Du i Morgen op til Herskabet paa Gaarden og siger, at Du vil have større Løn og mindre Arbejdstid.»

»Og dersom de saa siger nej, hvad saa? hvad ska saa vi og Ungerne leve af?»

»Saa slutter vi os sammen i tætte Rækker og knubser dem, Du!» svarede hun energisk.

»Kom her ind med os Hr. Rosen og lad os takke Dem for Deres smukke Tale ved en Bajer eller et Par Toddyer», hviskede en af de fikse unge Damer og sendte Aftenens Helt

et ømt Blik, da han gik forbi hende. Han nikkede hurtig og skødesløst til hende og gik hen mod den Krog, hvor Magdalene stod; men Damen fulgte efter og tog et fast Tag i Armen paa ham. »De kan jo tage Pigebarnet med, hvis De ikke kan undvære hende saa længe; Deres gamle Veninde skal saamænd ikke kradse Øinene ud paa Deres nye Kæreste — hun saa noget blegnæbbet og storsnudet ud, men det skal vi nok kurere hende for, nu da vi alle skal være lige.»

Han skød hendes Arm lempeligt bort, »gaa tilbage til de andre, Therese, jeg skal komme til Jer, naar jeg har fulgt denne . . . denne Dame hjem, gaa nu, hører Du lille Therese».

Dame! hun slog en høj skraldende Latter op, Dame, jo hun er vist en køn en, siden hun vil have noget med Dem at gøre, — men gaa bare med hende, jeg er heldigvis ikke forlegen, her er gentile Folk nok endda.»

Den milde tætte Foraarsregn faldt blødt over Jorden, der taknemmeligt indsugede dens forfriskende Kølighed. Jorden havde levet i Længsel under Solens hede Brand, den var sygnet hen ved Blæstens haarde egoistiske Tag, og Nattefrosten havde knuget det spirende Liv i dens Skud, Regnen kom som Befrieren, der gav den dens Ungdom og Frugtbarhed tilbage.

Der steg som et Suk af Velvære gennem hver lille Blomsterkalk, Græsset skyndte sig at gro, man kunde næsten høre, hvor travlt det havde, og Knopperne paa Træerne sprang ud i Nattens fugtige Stilhed, saa de kunde staa grønne og fine, til Dagen kom.

Magdalena og Rosen gik tavse hjemad fra Kroen. Han havde taget hendes Arm og holdt hende saa tæt og fast ind til sig, at hun syntes, hun kunde føle hans Hjertes Slag. En Gang imellem standsede han og trak Vejret dybt og tungt, som om han vilde suge Luftens unge, friske Kræfter til sig i et eneste hurtigt Drag, men det var for tung og kraftig Kost for hans sygelige febrilske Natur, han fik Hoste og snappede efter Vejret.

»Jeg tror bedre jeg taaler Krostuens forpestede Luft end dette herre», sagde han utaalmodig og slap Magdalenes Arm, jeg har levet i daarlig Luft, i Snavs og Last, fra jeg var ganske lille, derfor duer jeg ikke mere til noget, nu passer jeg kun i Skarnet, hvor min Moder smed mig, ikke herude, — og

her er dog saa dejligt! netop i Aften.» Der trængte sig et hulkende, forpint Suk op fra hans Bryst. Det skar Magdalene i Hjertet at se ham saa forknytt.

Hun følte i dette Øjeblik en øm Medlidenhed med ham, en Længsel efter at give ham alt, hvad han havde savnet i Livet, en Moders, en Søsters, en Hustrus Kærlighed, — et Hjem . . . Saa tog hun hans Haand, trykkede den fast i sin og lagde sin varme, bløde Kind ind mod hans . . .

»Jo, Du duer til noget», hviskede hun, jeg tror paa Dig, hører Du! jeg tror saa fast paa Dig, og min Tro gør mig i dette Øjeblik saa glad og tryg.»

»Er det sandt? siger Du det ikke bare for at snakke mit forpinte Sind i Ro igen, tror Du? netop Du, der altid har trasket ud af den hæderlige, retskafne Middelmædigheds slagne Landevej, at et Menneske, som jeg endnu kan due til noget. Det er saa forunderlig nyt for mig, at et Menneske, som Du viser mig Tillid — for se, — hele den hylende støjende Flok der oppe i Kroen, det er alle sammen Folk, der er komne ud af Banen, de har intet at tabe, og derfor alt at vinde, de vil snakkes ind i gyldne, lyse Drømme for at glemme sig selv, og det forstaar jeg, for naar jeg snakker for dem, snakker jeg mig selv til Ro — men saa vaagner jeg, naar jeg er gaaet fra dem, og naar jeg saa møder alle disse kolde mistroiske Blikke fra de hæderlige vejfarende, der er bange for at blive kørt i Groften af os . . . saa tænker jeg paa, om jeg ogsaa duer til at puste Gnisten op til Flamme i den forvildede, forfjamskede Hob, der har sluttet sig om mig, og jeg længes efter at høre en — en der staar udenfor denne Hob, sige hvad Du sagde: »jeg tror paa at Du duer til noget.»

»Aa, Du Stakkel, hvor Du er nøjsom, siden Du kan tage til Takke med saadan en simpel enfoldig Piges Tro som min», sagde Magdalene.

»Nøjsom», han lo, »nøjsom! vent først lidt, der er noget i Jeres Religion, der hedder: »Vis mig din Tro af dine Gerninger», nu overfører jeg dette, paa Forholdet mellem os, vis mig *Din* Tro paa mig af Dine Gerninger.

Magdalene, jeg elsker Dig, saadan som man elsker noget, der er lysere og renere og køligere end en selv, saadan som man elsker Skygge paa en solhed Dag, mit Liv har været øde og febervarmt, tror Du paa mig, saa

vær det grønne Træ, der skygger over mine Forhaabninger, saa kan jeg maaske endnu være levedygtig nok til at udrette noget her i Verden. — Men hør nu Magdalene, saa maa Du tilhøre mig helt, fuldtud — Du maa gaa bort fra alt, hvad der hidtil var Dig kært, Din Plads, der for mange Aar var Dig et Hjem, Din Slægt, Dine Venner — ja selv Dit gode Navn og Rygte vil falde af Dig som Pjalter, naar Du gaar med mig — jeg er som Du ved, fattig, syg og for Tiden uden Arbejde, jeg har kun store Tanker og tomme Lommer at byde Dig, og dog vil jeg ikke gaa paa Akkord med Dig, jeg vil ikke nøjes med at være Din Fæstemand i Tugt og Ære, jeg er ikke nøjsom, jeg vil have intet eller alt. — Nej, svar mig ikke nu, jeg vil, at Du skal tænke i Ro over, hvad jeg har sagt Dig — Godnat Magdalene, stakkels, stakkels lille Magdalene, hvor jeg dog er ond imod Dig, nej, græd ikke saaledes, det kan jeg ikke udholde, jeg vil jo ikke tage Dig bort, dersom Du endnu efter alt, hvad vi har talt med hinanden om, kan udholde at blive i de gamle Folder, dersom den nye Tid ikke ogsaa stiller sine Krav til Dig, saa gaa ikke med mig, hører Du Elskede, hører Du.»

Hun tørrede hurtigt Øjnene, og saa alvorligt og tillidsfuldt paa ham, »Godnat», sagde hun stille og sikkert, »jeg vil gaa med Dig, naar Du vil, og hvor Du vil, jeg tror jo paa Dig, husk paa det!»

Hun blev staaende ved Havelaagen længe efter, at han var gaaet fra hende, hun lyttede, hun syntes, hun kunde høre Støjen oppe fra Kroen, der var han nu . . . der Fremtiden. — Inde i Haven laa Villaen saa stille og hyggelig. — Og dem der inde i Byen, . . . alla de gamle Minder strømmede ind paa hende, som om de vilde fange hende i deres fine, tætte Væv, men hun skød dem bort fra sig, — hun havde valgt.

Forts.

Literatur.

Rosens dyrkning i stuen efter rationelle regler af *C. Engelskjøn*.

Alb. Cammermeyers forlag, Christiania.

Dette arbejde er efter titelen et specialarbejde, men det er det dog ikke i ordets snævre betydning.

Det innehåller meget mere de almindelige principer for stuegartneriet med special anvendelse på rosen, som af alle floranter er den mest fuldkomne og taknemmelige, men som på grund af traditionelle fejl i stedet for har fået ord for at være umulig at behandle.

Stuegartneriet kræver sit særskildte studium; og kundskab til plantens fysiologi, til dens livsbetingelser, bør stuegartneren have for at ikke henfalde til planløs famlen og eksperimenteren.

Forfatteren vil forsøge at afhjælpe den herskende mangel på indsigt i nævnte retning, samt bidrage sit til at fremme sandsen for blomsterdyrkning i almindelighed.

De her givne råd og vink ere af megen interesse; iøvrigt er stilen let og populær.

En duel. Fortælling af *Christian Krogh*.

Brödr. *Salmonsens* (S. Salmonsens) forlag,
Kjøbenhavn.

En yderst beskeden humoreske, ikke andet.
A. B—m.

När och Fjärran.

Göteborgs kvinnliga diskussionsförening har upphört, samtidigt med att »Framåt» öfvergiök i enskilda personers ego.

Svenska akademien har å sedlighetens vägnar uppfört fru W. Benedictson (sign. Ernst Ahlgren) å förslaget till understöd åt vittna författare med ett belopp af 500 kr. Kongl. Maj:t har bifallit förslaget.

Fröken Anna Rosenius har tillkämpat sig en hedersplats inom den finska konstindustrien. Allt, hvad hon gjort, är »duktigt». Hennes läderskulptur och porlinsmålningar (émail cloisonné) äro verkliga prydnader.

Finska handarbetets vinnars »ram» å utställningen i Köpenhamn är ordnad i harmoni med den nationella stilen. Handarbetetsskolan i Helsingfors utställer några skärmar, dynor, mattor m. m., alster af skickliga och flitiga sömmerskors händer.

Anthropologiska föreningen i England räknar 11 kvinnliga medlemmar. Dessa äro: Miss *Buckland*, upptagen i föreningen 1875, mrs *Hancock*, miss *Eléo-*

nor Smith, miss *Wolfe*, upptagen 1881, mrs *Bathoe*, miss *Marschall*, upptagen 1882, miss *Hargreaves*, miss *Herminie Smith*, upptagen 1884, lady *Bassey*, miss *North*, upptagna 1885.

En frisinnad kvinnoförening har bildats i Oxford.

En kinesisk dam, som studerat medicin i För-enta staterna, och som tillika är skicklig fotograf, har anmodats medfölja den astronomiska expedition, som nyligen anordnats i Japan.

Den italienska tidskriften »La Ressegna Feminile» har börjat sin andra gång med en uppsats af redaktisen sjelf. Uppsatsen behandlar: *Kvinnans pligter i familjen och staten*. En annan artikel bär titeln: *Män, kvinnor och framsteg*.

En mexikanska frkn Mathilde de Mentoya, tog chirurgie doktorsexamen med glans, hvartill hon lyekönskades af alla professorerna vid medicinska nationalskolan i Mexiko.

M:me Marie Godin, enka efter familistestens i Guise grundläggare, har med 86 röster af 90 valts till familistestens föreståndare.

Kvinnliga praktiserande läkare i Paris äro: M:lle *Benoit*, m:me *Brodhurst*, m:me *Brès*, m:me *Conta*, m:lle *Clarisse Danel*, m:me *Gache-Sarraute*, m:me *Guénot*, m:me *Olya Kraft*, m:me *Rose Ferrée*, m:me *Solier*, m:lle *Hercud*, m:lle *Klumpke*, m:lle *Blanche Edwards*.

Bordeaux har en kvinnlig praktiserande läkare: m:lle *Ménard*.

Nice har en: m:me de *Hérodinoff*.

Femtioen kvinnor äro medlemmar af geografiska sällskapet i Paris.

»**Le messenger de la paix**» heter en ny fransk tidskrift, redigerad af kvinnor.

M:me C. Renooz, redaktör af »*La Revue Scientifique des Femmes*», har utgifvit ett omfattande, illustrerad, naturvetenskapligt arbete: *L'évolution de l'homme et des animaux*. (Människans och djurens utveckling).

Ellen Russell Emerson, »*Indian Myths*» författarinna, säges att vara den första kvinna, som har blifvit vald till ledamot i *Société de France*, hvilket inom sig räknar de förnämsta archeologer i Europa. Mrs Emerson är nu i Paris, för att i de der befintliga bibliotek och muséer hemta materialier för sina studier öfver de »mexikanske indianerna».

I Frankrike vidtages med mycken ifver åtgärder för att göra begge könsens uppfostran mer likformig. Det fins redan i Frankrike 19,000 samundervisningsskolor med 600,000 elever af blandadt kön.

Baronessan Gripenberg, som intresserar sig mycket för kvinnorörelsen i Amerika, besöker för närvarande några af de skandinaviska nybyggarna i Minnesota innan hon reser till Californien.

Pundita Ramabai, f. d. professor i hindostanska vid Oxfords universitet, har nu lemnat Amerika efter att hafva agiterat till förmån för de indiska kvinnorna.

Enligt en af ryska regeringen utfärdad förordning kunna numera kvinnor ingå i apotekareyrket i Ryssland.

Kvinnorörelsen. Under denna rubrik skrifer en kvinna i danska »Socialdemokraten» följande:

Rättvis, ja, för en hvar tänkande menniska alldeles gifven, äro kvinnorrättigheternas förkämpares första fordran, hvilken bildar det egentliga sambandet alla länder emellan, nämligen: *Kvinnans röst och valrätt.*

De invändningar, hvilka göras mot denna fordran, äro så ohållbara och dumma, att de alldeles icke äro värda ett allvarligt gendrifvande.

Men det fel, hvilket ledarne af kvinnorörelsen göra sig skyldiga till, består deruti, att de hitintills nästan uteslutande ha inskränkt hela sin verksamhet till denna enda fordran om rösträtt.

De se i rösträtten ett universalmedel till att höja deras kön och skaffa det likställighet med det andra könet, och de lemna alltför ofta den sanningen opåaktad, att kvinnofrågan till sitt grundväsende icke är en politisk utan en social fråga, hvars orsaker härleda sig från samma faktorer och sociala tillstånd, som ligga till grund för allt elände, all orätt, allt förtryck, och som låter sig sammanfatta i begreppet *arbetsutbyte.*

Rösträtten ensam, utan samtidig förbättring af den stora massan arbetande kvinnors andliga och materiella tillstånd, kommer alldeles icke att medföra de lysande resultat, rösträttens förkämparinnor hoppas på.

Okunniga, utsugna, i elände nedsjunkna och med fördomar af alla slag belamrade kvinnor, skulle göra ett likaså oförnuftigt som förderligt bruk af rösträtten, som männen i liknande omständigheter nu göra. Utom manlig röstboskap, skulle vi då också få — må man förlåta oss det oartiga uttrycket — kvinlig röstboskap. Här af följer naturligtvis på intet sätt, att fordringen på rösträtt för kvinnan är oberättigad. Tvärtom.

Men då den uppfattas som den enda fordringen, som en helt och hållet *politisk* fordring, och när det endast agiteras för den, så är den otillräcklig.

Betydligt bättre materiella och andliga lefnads-vilkor för de arbetande kvinnorna, är den första och nödvändigaste förutsättningen, utan hvars förverkligande rörelsen för kvinnans rättigheter blott har en ringa utsigt till att blifva en riktig folkrörelse. Och dessa förbättrade lefnadsvilkor kunna endast uppnås på den väg, de utsugna af mankötet söka uppnå den: de måste vinnas af de förtryckta själva medels *organisation.*

Alla diskussioner om kvinnosaken, alla de agitatoriska åtgärder, som vidtagas af de kvinnor, hvilka stå i spetsen för deras köns frigörelse, böra vara genomträngda af denna ledande tanke: *en god organisation är det första nödräddiga.*

Till red. insänd literatur.

Tidningar och Tidskrifter.

The Woman's Journal N:r 21 22 23 24. — **Idun** N:r 23 24 25 26. — **Sedlighetsvännen** N:o 2. — **Sanningsökaren** N:r 6. — **Hemvännen.** — **Kvinden** og **Samfundet** N:r 6. — **Svensk Läraretidning** N:r 24. — **Vor Tid** N:r 11 12 13 i hvilket häfte opmärksomheten henledes på et bidrag til teologiens historie (missionsprästen Johan Moes martyrskab for angrebet på den ortodokse forsoningsläre). — **The book-fiend** N:r 8. — **Tidning för trädgårdsodlare** N:r 7, innehåller bl. a. Strandkål — Grundregler för beredning af fruktviner. — **For frisdinet christendom** N:r 11 & 12. — **Nylænde** N:r 10—11. — **Småskolevännen** N:r 14.

Böcker.

Kvinnan på de praktiska arbetsområdena af Vera Hjelt. Verner Söderströms forlag Borgå. — **Rosens dyrkning i stuen efter rationelle regler** af C. Engelskjön. Alb. C. K. — **Finsk Tidskrift.** H. 6. — **Ny Jord.** 14 dags skrift for literatur, videnskab og kunst. P. Hamberg & Comp. Köbenhavn.

Framåts medarbetare:

Victor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, Gustaf af Geijerstam, Karl af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Saxon (Johan Lindström), Albert Breinholm, Hilma Strandberg, Stella Kleve, Eva Vigström, (Ave), Amanda Kerfstedt, A. U. Bååth, Cecilie Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Ossian Limborg, Elin Améen, Helen Nyblom, Cecilia Holmberg, f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hedberg, Per Hallström, Johan Nybom, Oskar Levertin, Anna A. Anna Wahlenberg (Rien), Elna, Björnstjerne Björnson, Viggo Ullmann, Jonas Lie, Kristoffer Janson, Kristian Gloersen, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvide Prydz, Magarete Vullum, Clara Tschudi, Gina Krog, Georg Brandes, S. Schandorph, Ede. Brandes, C. E. Jensen, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nörlund, Anna Brosböll, Elna Tenow, Rafael Hertzberg, Gerda von Meeckwitz, Massi Bruhn, Ingeborg Gerstenberg-Müller m. fl.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Till Framåts läsare. — G. F. Steffen: Om verldsåskådningar. Ett fragment nyaste tyska filosofi. (Forts. fr. föreg. n:r). — J. W. Å.: Islossning ning på Fyris. (poem). — Ola Hansson: Det unga Frankrike. (Forts. fr. föreg. n:r). — Aasta Hansteen: Brev fra America. (En ny bevægelse). — Utdrag ur den katolske prestens Félicité Robert de la Menais arbete: *En troendes ord.* — En ny kvinnotidskrift. — De ärlige Kineserna. (Öfvers. ur Camilla Collets arbete: »Mot Strömmen».) — Fra Udstillingen i Kjöbenhavn. (Bref från Framåts korrespondent). Uttalande af fröken Rosina Heikel i prostitutionsfrågan vid läkaresällskapets sammanträde den 21 april 1888. — *Massi Bruhn*: »Magdalene». Brudstycke af en Kvindes Historie. — Literatur. — När och Fjärran.

Distribueras af WETTERGREN & KERBER, Göteborg

Göteborg, Wald. Zachrissons Boktryckeri 1888.